

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG JELENTÉS

A SZEGEDI FEGYHÁZ ÉS BÖRTÖNBEN TETT LÁTOGATÁSRÓL

2008. ÁPRILIS 7-8.

A látogatás¹ során az intézet parancsnoka, vezetése és munkatársai a lehető legnagyobb mértékben igyekeztek segíteni a megfigyelők munkáját. Az intézet vezetése vonatkozó kérdéseink megválaszolása céljából külön kimutatást készített, és minden egyéb kért információt és dokumentumot megadtak. Az intézet minden részlegét, körletét (ide értve az intézeti munkavégzés helyszínét is) lehetőségünk volt megtekinteni.

A látogatáson részt vettek: Szegedi Bernadett, Fazekas Tamás, Kőszeg Ferenc, Méhes Mária és Tóth Balázs.

A jelentés végén ismertetett egyéni meghallgatások közül nem mindegyiket tüntetjük fel. A kimaradt meghallgatások egy része során nem hangzott el érdemi kérdés, kérdés, vagy panasz, másik része esetében pedig a fogvatartott semmilyen módon nem járult hozzá az általa elmondottak rögzítéséhez.

Az Intézet parancsnoka a jelentésre adott írásos válaszában általános jelleggel a következőt közölte:

„Sajnálattal kell rámutatnunk, hogy az intézet költségvetési lehetőségei behatároltak, a jelenlegi költségvetési feltételek mellett gyakorlatilag az alapvető működés feltételei vannak biztosítva, mind a fogvatartottak elhelyezése, mind pedig az ételmezése terén, jelentős fejlesztésekre, felújításokra nincs lehetőségünk. Emiatt sajnálatos módon érdemben nem sikerült előrelépni a fogvatartottak elhelyezése, a zárkákban lévő közös légterű WC-k felszámolása, valamint a fogvatartottak ételmezésére fordítható pénzüsszeg növelése vonatkozásában, ugyanakkor bizonyos mértékű javulás tapasztalható a körletek zsúfoltsága terén a közelmúltban megnyitott új bv. intézetek felvevőképessége miatt. A fogvatartottak kulturált és higiénikus elhelyezését, megfelelő ellátását és jogaik biztosítását alapvető feladatként kezeljük, melynek érdekében a továbbiakban is mindent megteszünk, ami az intézet hatáskörében lehetséges.”

I. ALAPVETŐ ADATOK, INFORMÁCIÓK

Szegedi Fegyház és Börtön (létesítés éve: 1884, építés éve: 1883-1884, alapító okirat: 1997)

Egyes nagyobb rekonstrukciók ideje és tárgya:

1985. vizesblokk kialakítása I. objektumban

1 A Magyar Helsinki Bizottság 2007. évi börtönmegfigyelő programja az Európai Bizottság és a Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe támogatásával valósult meg.

1997. „Megye II” körleten átmeneti körlet
 2002. II. objektum megnyitása
 2005. HSR körlet kialakítása
 2005. szökőkút létesítése „Csillag” körlet földszintjén
 2005-2006. világítás korszerűsítése
 2007. december – a Csillag fogdakörlet zárkájának folyóvíz biztosításával kapcsolatos átépítése.
 2008. I. negyedév – a BSR körlet festése, higiénés munkálatok elvégzése, és biztonsági célú átalakítása
 2008. február BVOP engedélyt adott a Főépület alagsorában a személyi állomány részére történő öltöző kialakítására
 2008. március – HSR körlet személyi állomány szociális helyiség (blokk) kialakítása
 2008. április HSR körlet ajtó-ablakcsere

Létszám

Az intézet teljes befogadó képessége: 709 fő

Az intézetben a fogvatartottak tényleges száma: külön melléklet szerint (napi létszámjelentés).

Az egyes objektumok teljes befogadóképessége:

I. objektum: 479 fő
 II. objektum: 230 fő

Az egyes objektumokban a fogvatartottak tényleges száma a látogatás napján: külön melléklet szerint (napi létszámjelentés).

AZ ÉLETFOGYTIG TARTÓ SZABADSÁGVESZTÉSRE ÍTÉLTEK MEGOSZLÁSA 2008. ÁPRILIS 02.

ÍTÉLETI IDŐ (ÉV)	FŐ	VÉGREHAJTÁSI FOKOZAT			ARÁNY
		FEGYHÁZ	BÖRTÖN	NJE. ELÍT	
0<T<=10	6	6	0	0	3,61%
10<T<=15	4	4	0	0	2,41%
15<T<=20	53	52	1	0	31,93%
20<T<=25	23	23	0	0	13,86%
25<T<=30	54	52	0	2	32,53%
30<T<=35	10	10	0	0	6,02%
35<T<=40	7	6	0	1	4,22%
40<	0	0	0	0	0%
TÉSZ	9	9	0	0	5,42%
ÖSSZESEN	166	162	1	3	100%

FÉRŐHELYEK KIHASZNÁLTSÁGA

		ELHELYEZHETŐ LÉTSZÁM	JELEN	TELÍTETTSÉG
I. OBJEKTUM	CSILLAG	354	468	132,20%
	MEGYE I.	45	47	104,4%
	MEGYE I/2.	-	18	-
	MEGYE II.	48	123	256,25%
	MEGYEII/2.	32	43	134,37%
	ÖSSZESEN	479	699	145,93%
II. OBJEKTUM	ÖSSZESEN	230	209	90,86%
ÖSSZESEN		709	908	128,07%

Átlagos telítettség 2007. évben

<i>2007 évi statisztika</i>													
	I. hó	II. hó	III. hó	IV. hó	V. hó	VI. hó	VII. hó	VIII. hó	IX. hó	X. hó	XI. hó	XII. hó	Éves átlag létszám
Intézeti átlag	1012	1005	1006	998	1010	996	988	988	977	979	977	961	992
Jelenlévő átlag	997	986	993	985	992	975	982	977	963	958	956	952	976
Elítélt	761	764	775	772	778	768	781	766	748	743	753	755	764
Eő. + Nje.	228	214	210	209	209	204	196	203	209	213	201	190	207
Elzárásos	8	8	8	5	4	2	4	7	5	2	2	6	5
Átmeneti	54	52	54	55	58	61	62	59	61	55	51	47	56
Evsz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Életfogyto s Je.	169	173	169	174	172	173	172	170	169	167	170	168	171
Életfogyto s Nje.	16	10	9	8	7	5	4	4	4	3	2	2	6

Személyzet létszáma kategóriák szerint

Vezetői törzs	4 fő
Vezetői közvetlen munkatársak	7 fő
-titkársági osztály	12 fő
Személyügyi és szociális osztály	4 fő

Nyilvántartási osztály (bűnügyi)	12 fő
Informatikai osztály	4 fő
Gazdasági osztály I. objektum	61 fő
Gazdasági csoport II. objektum	3 fő
Egészségügyi osztály	19 fő
Büntetés-végrehajtási osztály I.	98 fő
Biztonsági osztály I.	98 fő
Büntetés-végrehajtási osztály II.	41 fő
Biztonsági osztály II.	58 fő

A vezetői közvetlen munkatársak között végzi munkáját a két főállású pszichológus, egy főállású szakpszichológus és a lelkész. Az intézetben az egészségügyi osztályon három főállású szakorvos, illetve egy fogorvos, valamint további egy szakorvos (nyugdíjas) szerződés alapján látja el munkáját, a többi munkatárs szakápolói szakképzettséggel rendelkezik. A körletfelügyelői állomány és biztonsági felügyelői állomány együttes létszáma 245 fő, ők azok, akik folyamatos-váltásos szolgálati rendszerben a büntetés-végrehajtási, valamint biztonsági osztályok felügyelői állományát alkotják, a fogvatartottak napi életét koordinálják, illetve ellátják az intézet külső őrzését.

FOGVATARTOTTAK KATEGÓRIÁI

Létszám adatok

1. Általános adatok:

<u>Nyilvántartott létszám:</u>	930 fő		
ebből: távol:	46 fő		
más intézetből	11 fő		
1. <u>Elítéltek:</u>	687 fő	687 férfi	1 nő
ebből:			
Fegyház fokozatú:	514 fő	514 férfi	- nő
Börtön fokozatú:	165 fő	165 férfi	- nő
Fogház fokozatú:	8 fő	8 férfi	- nő
2. <u>Előzetesen letartóztatottak:</u>	158 fő	147 férfi	11 nő
ebből fiatalok:	6 fő	6 férfi	- nő
3. <u>Nem jogerősen elítéltek :</u>	38 fő	37 férfi	1 nő
ebből fiatalok:			- fő
4. <u>Elzárásra beutaltak :</u>	83 fő	83 férfi	- nő

2. Egyéb adatok:

Életfogytig szv.-re ítélve jogerősen: 163 fő
ebből jogerős TЭСZ: 9 fő

Életfogytig szv.-re ítélve nem jogerős: 3 fő
ebből nem jogerős TЭСZ: - fő

Életfogyt. felülvizsg. (össz)

t: a kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztésből való feltételes szabadulás legkorábbi, ítéletben meghatározott időpontja

25 év < t <= 30 év 54 fő
15 év < t <= 20 év 53 fő
20 év < t <= 25 év 23 fő
30 évnél több 17 fő
Ténylet. életfogyt. 10 fő

t: Olyan, az életfogytig tartó büntetésből korábban feltételesen szabadultak esetére vonatkozik az érték, akik a feltételes szabadság hatálya alatt bűncselekményt követtek el. Az érték az elítéltek ítéleti idejét mutatja

0 év < t <= 10 év 6 fő
10 év < t <= 15 év 4 fő

Gyógyító csoportba helyezettek: 41 fő
ebből alkoholisták kényszergyógyítása: 1 fő

Drog prevenció csoportba helyezettek: 10 fő

Átmeneti csoport: 41 fő
Átm. csoportból felfügg. hatálya alatt: 0 fő

Átm. csoportból külső munkahelyen (Pick): 24 fő
Átm. csoportból külső munkahelyen (Beton): 5 fő

EVSZ: - fő

Felkészítő csoportba helyezve: 5 fő

Büntetésfélbeszakításon: 12 fő

Külföldi állampolgárok: 54 fő
ebből: 23 fő román
13 fő szerb
2 fő kínai
1 fő török
4 fő ukrán
2 fő szlovák
2 fő bolgár
1 fő izraeli
2 fő macedón

1 fő német
1 fő lengyel
1 fő horvát
1 fő dél-afrikai

Helyi kórház (fektető) jelenlévő létszám: 18 fő

Csillag épület jelenlévő létszám: 459 fő
Elhelyezhető: 354 fő
Csillag épület leterheltsége: **129,66%**

M/I. I. emelet jelenlévő létszám: 42 fő
Elhelyezhető: 45 fő
Leterheltség %: **93,33%**

M/II. börtön körlet jelenlévők: 120 fő
Elhelyezhető: 48 fő
Leterheltség %: **250,00%**

M/II/2. körlet jelenlévő létszám: 45 fő
Elhelyezhető: 32 fő
Leterheltség: **140,63%**

II. Objektum jelenlévő létszám: 202 fő
Elhelyezhető: 230 fő
Leterheltség %: **87,83%**

Jogerős: 5 fő
Nem jogerős, előzetes: 194 fő
Elzárásos: 3 fő

Életfogytig szv.-re ítéelve
nem jogerős: 3 fő
ebből nem jogerős
életfogytos: - fő

I. objektum

Fogvatartottak megoszlása a biztonsági csoport szerinti megosztásban

I. biztonsági csoport: 52 fő
II. biztonsági csoport: 69 fő
III. biztonsági csoport: 355 fő
IV. biztonsági csoport: 249 fő

Specifikus csoportok szerint

Drogprevenációs részleg: 10 fő
Gyógyító-nevelő csoport: 1+24 fő

Átmeneti csoport: 41 fő
EVSZ: 0 fő
Külföldi: 25 fő
(A mintavétel 2008. április 04. napján történt)

„**Roma-zárka**”, illetve egyéb más, származásból adódóan megkülönböztetett zárka nincs, „**nemi erkölcs elleni**” zárka nem létezik. Úgynevezett menekülő zárka illetve krízis zárka a Csillag földszint 002. zárkája, a 2. nevelési csoport zárkái, a Megye II. alegység 152. zárkája. Az elítélteket az intézet elsődlegesen a jogszabályok alapján csoportosítja. A személyzet körében elterjedt a korábban használt pszichoszociális-, illetve erőszakmentes körlet megnevezés, melyek intézetparancsnoki intézkedés alapján 2. és 4. nevelési csoportként működnek.

Különleges biztonságú zárka az I. objektumban a M/I/I körletrészen van kijelölve, amely jelen pillanatban, a jogszabályi feltételeknek nem felel meg, mert gazdasági források hiánya miatt nem lett kialakítva. Fentiekre figyelemmel a zárka **nincsen használatban**. A II. objektumban különleges biztonságú zárka ki van jelölve, mivel azonban felszereltsége nem felel meg a jogszabályoknak, ez sincs használatban.

II. objektum

Az intézet II. objektumában 2008. április 03. napjára érvényes adatok szerint a biztonsági csoportba sorolások a következők szerint oszlanak meg:

- I. biztonsági csoport: 0 fő;
- II. biztonsági csoport: 1 fő;
- III. biztonsági csoport: 157 fő;
- IV. biztonsági csoport: 48 fő.

RENDKÍVÜLI ESEMÉNYEKRE VONATKOZÓ ADATOK

2007. január 1-től 2008. március 31-ig

Fogvatartottakkal kapcsolatos események

Magánokirat hamisítás:	2 eset (2007) 1 eset (2008)
Emberölés kísérlete:	1 eset
Jogellenes fogvatartás:	4 eset 1 eset (2008)
Súlyos testi sértés:	2 eset
Önakasztás:	2 eset
Lopás:	2 eset
Sikkasztás:	1 eset
Rablás:	2 eset
Visszaélés kábítószerrel:	2 eset
Hivatalos személy elleni erőszak:	1 eset
Szemérem elleni erőszak:	2 eset (2007) 1 eset (2008)

Személyi állománnyal kapcsolatos események

Bántalmazás hivatalos eljárásban: 2 eset

2007. évi kényszerítő eszköz alkalmazások

Alkalmazott kényszerítő eszköz	Kényszerítő eszköz alkalmazásának oka	Kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűsége
testi kényszer	napirend megsértése, utasítás megtagadása	jogszerű volt
testi kényszer	utasítás megtagadása	jogszerű volt
testi kényszer	szállítás rendjének, biztonságának megsértése, utasítás végrehajtásának megtagadása	jogszerű volt
testi kényszer	látogató fogadás rendjének megsértése, utasítás végrehajtásának megtagadása	jogszerű volt
testi kényszer	ellenszegülés és támadás elhárítása	jogszerű volt
testi kényszer	dühöngő, ön- és közveszélyes magatartás	jogszerű volt
testi kényszer, bilincs	verekedés megszüntetése	jogszerű volt
testi kényszer, bilincs	dühöngő, ön- és közveszélyes magatartás	jogszerű volt
testi kényszer, bilincs	ellenszegülés és támadás elhárítása	jogszerű volt

2008. évi (március 31-ig) kényszerítő eszköz alkalmazások

Alkalmazott kényszerítő eszköz	Kényszerítő eszköz alkalmazásának oka	Kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűsége
testi kényszer	utasítás megtagadás	jogszerű volt
testi kényszer, bilincs	utasítás megtagadás	jogszerű volt

II. FIZIKAI KÖRÜLMÉNYEK

Zsúfoltság

I. objektum

Az objektumban **210 zárka található** (ebből 177 lakott zárkahelyiség jelenleg), melyek közül a jogszabály által meghatározott legkisebb **kötelező mozgásteret 167 zárka esetében nem tudja** az intézet biztosítani. A **legkisebb mozgástér kb. egy négyzetméter**.

Az objektumban **631 fogvatartott esetében nem tudja biztosítani** az intézet a jogszabályi normának megfelelő, kötelező mozgásteret, amely az **összes fogvatartott kb. 2/3-a**.

II. objektum

A objektum **összes zárkájában** (53 normál, valamint 1 különleges biztonsági (KBZ) és 1 dühögő zárka) biztosítja az intézet a jogszabályban előírt mértékű mozgásteret 230 fő részére. Az egy főre jutó **legkisebb mozgástér 4 négyzetméter**.

Befogadás, zárkák, kapcsolódó körülmények

Befogadáskor a fogvatartottak írásban tájékoztatásra kerülnek a jogaikról, a kényszerítő eszközök alkalmazásának lehetőségéről, a tűz- és balesetvédelmi szabályokról, kábítószer-függőséget gyógyító kezelésen, illetve kábítószer-használatot kezelő más ellátáson, vagy megelőző felvilágosító szolgáltatáson való részvétel lehetőségéről, valamint a kapcsolattartók nyilvántartásba vételéhez szükséges kapcsolattartói nyilatkozat szükségességéről.

Analfabéta fogvatartottak esetén a fentiekre vonatkozóan szóban is tájékoztatásra kerülnek, két tanú jelenlétében.

Külföldi fogvatartott esetében az intézet hivatali idejében a befogadási eljárás tolmács jelenlétében kerül végrehajtásra, aki - ha az adott nyelven nem áll rendelkezésre tájékoztató - lefordítja azt a fogvatartott részére szóban. Ha írásban is rendelkezésére áll az intézetnek a fogvatartott által ismert nyelven a tájékoztató, akkor azt is átadják részére. A közelmúltban az intézet a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságától a legfontosabb európai, valamint kínai és arab nyelvekre fordított tájékoztatókat is kapott, melyek a fogvatartottak nevelését, illetve befogadását ellátó szervezeti egységeken elérhetők.

I. objektum

Az intézetben kettő hetente van tiszta csere, ami a fogvatartottak ruházatára is kiterjed. **A zárkákban nincs elkülönített saját szellőzésű WC.**

A fogvatartottak intézeten és körleten belül csak kísérettel mozoghatnak. Ezt a Házirend I. fejezete rögzíti. Nincsenek ún. „szabadmozgó” fogvatartottak. A szabad levegőn tartózkodást a 31-100-15/2007. számú intézetparancsnoki intézkedés szabályozza.

A zárkaajtók nyitva-, illetve zárva tartásának rendjét a 31-100-27/2006. sz. intézkedés szabályozza. A gyógyító-nevelő csoportban, a drogprevenciós körletrészen és a börtön körleten elhelyezett fogvatartottak részére a zárkaajtók nyitva vannak 07.30 - 13.00 és 15.30

- 17.30 közötti időpontokban. A fogház fokozatú valamint az átmeneti csoportba helyezett fogvatartottak zárkái folyamatosan nyitva vannak.

A büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a jelentés megállapításaira reagálva jelezte, hogy a zárkákban lévő közös légtérű WC helyiségekkel kapcsolatosan korábbi vizsgálatok is tettek észrevételeket, és a bv. intézetek, így a Szegedi Fegyház és Börtön is az anyagi és építészeti lehetőségek függvényében törekszenek felszámolni ezt az állapotot.

II. objektum

Minden zárkában van elkülönített, külön szellőzésű WC. Az ágyneműket, törölközőket hetente 2 alkalommal cserélik. Az intézetben a körleten belüli mozgás a napirendben meghatározottak szerint történik. Az elzárásos és börtön fokozatú fogvatartottak esetében az ajtók nyitástól zárásig nyitva vannak. Minden fogvatartott a jogszabályban előírtak szerint napi 1 órát tartózkodhat szabad levegőn.

Fürdés

I. objektum

A nem dolgozó fogvatartottak heti 3 alkalommal, hétfőn, szerdán és pénteken vehetik igénybe a folyó meleg vizes fürdési lehetőséget. A dolgozó fogvatartottak minden munkanapon igénybe vehetik. Egészségügyi indokoltság esetén, orvosi engedély alapján is van meleg vizes fürdés. A hétvége tekintetében csak eü. okból, vagy végzett munka után (takarítás, más jellegű tevékenység) van fürdés. A fürdésre min. 15-20 perc rendelkezésre áll, és nincs probléma az elegendő mennyiségű meleg vízzel sem. **A zárkákban nincs melegvíz-ellátás.**

II. objektum

A fogvatartottak heti 2 alkalommal fürödhetnek, alkalmanként kb. 15 perc időtartamban. A fiatalok és női fogvatartottak, a dolgozók, valamint az egészségügyi engedéllyel rendelkezők naponta fürödhetnek. Minden fogvatartott számára van elegendő mennyiségű meleg víz. **A zárkákban folyamatos a melegvíz-ellátás.**

III. ÉTKEZÉS ÉS ORVOSI ELLÁTÁS

Étkezés

Orvos által javasolt diéta: ide tartozik a cukorbeteg diéta; zsír-, fűszerszegény diéta, stb.

Iszlám vallási szokások: sertéshús mellőzése az étrendből.

Vegetáriánus étrend: hús, húskészítmények mellőzése.

Egyéb speciális étrend

- liszt érzékeny (speciális kenyérporból készült kenyér, tésztafélék mellőzése)
- hal érzékeny vegetáriánus (hús, húskészítményeken felül még halat sem fogyasztanak)
- gomba érzékeny (gomba mellőzése az étrendből)
- dió-, mák érzékeny (dió és mák mellőzése az étrendből)
- tej érzékeny (tej, tejtermékek mellőzése az étrendből)
- tej-, tojás érzékeny (tej, tejtermékek, tojás és tésztafélék mellőzése az étrendből)
- kóser ételmezés, melyet a Szegedi Izraelita Hitközség biztosít.

Orvosi ellátás

(A Bizottság orvosának véleményét lásd a jelentés végén)

Panasz hiányában a törvény által előírt gyakorisággal van orvosi ellenőrzés, pl. a magánelzárást töltő fogvatartottak orvosi ellenőrzése a behelyezés előtt, valamint hetenként egyszer történik, az egészségügyi ápolói ellenőrzésen felül, a HSR-BSR körleten hetente egy alkalommal. A biztonsági és fegyelmi elkülönítetteknek hetente van orvosi ellenőrzés (ápolói ellenőrzés minden nap), ha „dühögő” zárkába helyezik a fogvatartottat, akkor behelyezéskor és kihelyezéskor, illetve ezen belül óránként kerül sor orvosi ellenőrzésre. A helyi kórház körleten elhelyezett fogvatartottaknál hetente egy alkalommal végez az orvos ellenőrzést. Szállítás esetén a szállítást megelőzően és a szállítással érkezetteknel a szállítást követően minden esetben, a befogadás esetén minden esetben, a törvény által előírt 72 órán belül kerül sor az orvosi ellenőrzésre. A fentieken kívül orvosi munkaalkalmassági vizsgálat is történik munkába helyezés előtt, különös tekintettel a közegészségügyi szempontból fontos munkahelyekre, ahol külön vizsgálatra is sor kerül. Ezen kívül minden sérülésnél, illetve bármilyen szükséges okból, például a személyzet jelzése alapján is sor kerül az orvosi ellenőrzésre, illetve orvosi látogatás felvételére. Minden testüreg vizsgálatot orvos végez.

Hivatali időben minden esetben elérhető az orvos, ezt követően behívásos ügyeleti idő van. A szakorvosok közül: hetente egy alkalommal van fül-orr-gégészeti, pszichiátriai, bőrgyógyászati, radiológiai szakrendelés. Kéthetente szemész szakrendelés van. Nőgyógyászati szakrendelés nincs az intézetben, amikor szükség van a vizsgálatra, akkor helyi szakrendelés igénybevétele történik. Az intézet az orvosokon kívül három főállású pszichológussal rendelkezik, akik hivatali időben minden nap elérhetők.

A pszichiátriai gyógyszerek típusáról a fogvatartottak állapotának megfelelő tájékoztatást adunk, azaz úgy, hogy lehetőleg meg is értse.

A fertőző betegségek kapcsán az ÁNTSZ szakvizsgálatokat veszi igénybe az intézet, a HIV fertőzötteket a Bv. Központi Kórházában kezelik. A fertőző betegek közül csak azok, és csak a járványügyi vizsgálat lezártaig az egészségügyi fektető részlegen kerülnek elhelyezésre, akinél ez indokolt, azaz csak a járványügyi igazolásra váró és a pozitív fertőzött betegek fekszenek a fertőző kórteremben.

Fodrászként fogvatartott dolgozik, hétvégék kivételével minden nap 10-17 óráig, szerdai napokon a II. objektumban is.

IV. MUNKAVÉGZÉS

Munkadíj, elítelt szakképzés- és terápiás foglalkoztatás pénzbeli térítése

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 1-1/3/2008.(IK.Bv.Mell.1.), és 1-1/4/2008.(IK.Bv.Mell. 1.) OP intézkedése alapján, a Szegedi Fegyház és Börtön Parancsnoka a

költségvetési munkáltatás keretében, teljes munkaidőben foglalkoztatott fogvatartottak 2008. évi alaplombkeretét az alábbi összegben határozta meg:

21.833 forint/fő/hó.

Az alapfokú oktatásban, a szakképzésben vagy továbbképzésben, a terápiás foglalkoztatás keretében foglalkoztatott fogvatartottak és kényszergyógykezeltek pénzügyi térítésének alsó határát:

7.278 forint/fő/hó.

Tartási költséghez való hozzájárulás:

218 forint/nap.

Ezek az összegek a jogszabályi minimummal megegyeznek.

I. objektum

Az intézetben terápiás munka nincs, csak **terápiás jellegű zárkán végezhető munka** csökkentett órában (4 óra) van.

Jelenleg 2 külső vállalattal van szerződés. Szegedi Környezet Gazdálkodási KHT. (polietilén zsák hajtogatás) és az Europa Match kft. (gyufásdoboz hajtogatás)

A munkaterületek 5 csoportba vannak elosztva:

1. HSR körletrész
2. BSR körletrész
3. Megye II. körletrész
4. Gyógyító nevelő csoport
5. Drogprevenációs körlet

Külső munkáltatás: jelenleg 2 külső munkahely, munkaterület van:

1. Beton Melior Kft. Hódmezővásárhely Dolgozó fogvatartottak létszáma: 6 fő.
2. Trend Clean Kft. Szeged (PICK) Dolgozó fogvatartottak létszáma: 37 fő.

A külső munkahelyen dolgozó fogvatartottak kiválasztását a BFB végzi, a munkába állítással kapcsolatban orvosi munka-alkalmassági vizsgálat történik, majd a rendőrségi, illetve pszichológusi vélemény beszerzését követően születik meg a döntés. A kihelyezett fogvatartottak tűz- és munkabaleseti oktatáson vesznek részt (minden hónapban 1 alkalommal), majd utána kerülnek ki az adott munkaterületre. Jelenleg a Nagyfa-Alföld Kft. munkáltatja a külső munkahelyen lévő fogvatartottakat.

II. objektum

Az előzetes letartóztatásban lévők jelenleg **4 munkahelyen** dolgozhatnak:

- ételosztó-mosogató,
- karbantartó,
- dobozhajtogató,
- takarító.

A munkavédelemről mind az intézetben, mind pedig a fogvatartottak munkáltatására alapított Nagyfa-Alföld Kft-ben **külön-külön munka- és tűzvédelmi vezető gondoskodik**, a munka és tűzvédelmi szemlére negyedévente kerül sor mindkét **bv. szervnél**.

FENYÍTÉSEK, JUTALMAZÁS, KÉRELEM

Az elítéltek jutalmazásának száma emelkedett az előző évhez viszonyítva, intézeti szinten összesen 2264 alkalommal tettek javaslatot az elismerésre, melyből **2111 esetben került jutalom engedélyezésre** (ebből a II. objektumban 45 esetben). Jellemzően **dicséretben és soron kívüli látogató fogadásban részesültek, 58 esetben** került sor **intézetelhagyásra, ami az összes jutalom kb. 3%-a**.

Fenyítésre a tavalyi évhez viszonyítva kevesebbszer volt szükség, **az I. objektum** adatai alapján **179 esetben**, 214 esetben kezdeményeztek fegyelmi eljárást és 35 esetben került megszüntetésre. Jellemzően **a zárka és körletrendet sértették meg, valamint a tiltott tárgyat tartottak. Az I. objektumban magánelzárás 37 esetben került kiszabásra**, melyből 27 esetben tett panaszt a fogvatartott. **A II. objektumban 196** esetben kezdeményeztek fegyelmi eljárást (összesen 410 fegyelmi eljárás kezdeményezés történt együttesen az intézetben.) A 2007-es évben a II. objektumban a fegyelmi lapok száma összesen 196 volt, **ebből magánelzárás kiszabására 26 esetben** került sor, melyet 5 alkalommal fellebbeztek meg.

A jogerős elítéltek 30, az előzetes letartóztatottak 7 alkalommal fellebbezték meg a magánelzárást kiszabó határozatot. **A bv. bíró a fellebbezésnek jogerős elítéltek esetében 15 esetben adott helyt** (3 esetben mellőzte a fegyelmi fenyítést, 12 esetben pedig megváltoztatta a bv. intézet fegyelmi határozatát), illetve 15 esetben utasította el a fellebbezést. **Az előzetes letartóztatottak fellebbezését** 5 alkalommal utasította el, illetve **2 alkalommal adott annak helyt** (megváltoztatta az intézet fegyelmi határozatát).

A magánelzárás fenyítés kiszabása után, a magánelzárás végrehajtása előtt a „3. számú melléklettel” **orvosi vizsgálaton vesz részt a fogvatartott**, ahol az intézeti orvos 3 lehetőség közül választhat: 1. nem ellenjavallt, 2. ideiglenesen ellenjavallt, előreláthatólag meghatározott napig, 3. véglegesen ellenjavallt. Ezen kívül orvosi ellenőrzés a magánelzárás végrehajtása alatt hetente egy alkalommal történik a jogszabálynak megfelelően, valamint indokolt esetben. Ezen kívül napi ápolói ellenőrzésre is sor kerül.

A magánelzárást töltő személy szabad levegőn tartózkodását a 31-100-14/2006. számú intézet-parancsnoki intézkedés szabályozza, a szabad levegőn tartózkodás biztosítása a jogszabálynak megfelelően történik.

II. objektum

Az elmúlt évben **fiatalkorú fogvatartottal szemben 5 alkalommal került kiszabásra magánelzárás fenyítés**.

VI. KAPCSOLAT A KÜLVILÁGGAL, VÉDŐVEL

I. objektum

A látogató fogadás gyakorisága és időtartama havi egy alkalom 60 perc, a kábítószer-prevenációs körleten elhelyezettek esetében havi kettő alkalommal 60 perc. Jutalomból havonta további egy alkalommal fogadhatnak látogatót. A védő általi látogatások időtartama és gyakorisága nem korlátozott, azok munkanapokon, hivatali munkarend szerint vannak engedélyezve. A látogató fogadás ideje parancsnoki engedéllyel további 30 perccel hosszabbítható.

A Bvtvr. az intézet biztonságára figyelemmel lehetőséget ad arra, hogy a beszélő rácson keresztül történjen. A szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996.(VII.12.) IM rendelet 89.§ (3) bekezdése alapján a látogatást az erre kijelölt helyiségben, asztal mellett, ülve kell lebonyolítani. Ennek során az intézet biztonságának érdekeit figyelembe véve kell a felügyeletről gondoskodni, illetve az érintkezés formáit meghatározni, amely során a 90.§ (1) bekezdése alapján arra is lehetőség van, hogy az intézet biztonságának védelme érdekében a látogatóval történő beszélgetés rácson keresztül vagy zárt fülkében történjen.

A jogszabályi lehetőséggel élve a fogvatartottak látogató fogadásának biztosítása differenciáltan történik. Ennek során **a látogatás döntő többségében asztal mellett ülve történik, ahol rács az I. objektumban nem került felszerelésre** (csupán magasítás). **A fogvatartott és a látogató közötti közvetlen testi érintkezés az úgynevezett asztali beszélő során sem lehetséges. Ezt az intézet biztonsága indokolja, ugyanis több alkalommal történt már meg, hogy a kapcsolattartók beszélő alkalmával a fogvatartottaknak tiltott tárgyat adtak át az üdvözlés során. Élelmiszer bevitelre nincs lehetőség.**

A beszélőhelyiség tervezése során az emberies és kulturált megjelenés kívánalmát szem előtt tartva döntöttek a rács helyett a magasítás kialakításáról. **Emellett azonban külön és egyénileg meghatározott körben műanyag-fülkés beszélőhelyiségben** (ahol a feleket műanyag fal választja el egymástól) **is biztosítható a látogató fogadása.** Az intézetben – szintén ellenőrzés mellett – **lehetőség van olyan látogatás fogadásra is, ahol a fogvatartott a kapcsolattartóval közvetlenül egy helyiségben tartózkodhat, és a személyek megérinthetik egymást (családi beszélő).** Mivel az intézetben objektumonként csak egy ilyen helyiség áll rendelkezésre, annak **igénybevétele egyedi engedély alapján lehetséges.** Az engedélyezésnél figyelembe veszik a fogvatartott személyi és családi körülményeit, valamint a magatartását és a biztonságra gyakorolt kockázati tényezők esetleges fennállását.

A fogvatartott havonta 2 db általános és 1 db ruházati-tisztasági csomagot fogadhat, ezen felül lehetőség van jutalomból soron kívüli csomag fogadására is. **Író-tanszer csomagot havonta 1 db-t engedélyezhet a nevelő,** egyéni kérés alapján. Az egyházi és karitatív szervezetektől, alapítványoktól érkező csomag darabszáma nem befolyásolja az engedélyezett csomagok darabszámát.

A telefonálások során a beszélgetés időtartama hetente legalább 7 perc maximum 2X710 perc fogvatartottanként, ez idő alatt több engedélyezett kapcsolattartó hívható, azonban a hívások alkalmankénti időtartama a 7 percet nem haladhatja meg. Egy adott napon kétszer 7 perc beszélgetés engedélyezett, de az alkalmankénti 7 perces hívások között legalább 1 órának kell eltelnie ahhoz, hogy a következő 7 perces hívást a rendszer engedélyezze. A le nem beszélt idő nem halmozódik. **Az ügyvédi telefonálás időtartama nem korlátozott.** Egyedi engedéllyel az alkalmankénti időtartam meghosszabbítható átmenetileg (bv.ov., bv.ovh.), a fogvatartott

rendelkezésre álló pénzüsszegének függvényében. Az intézet jelenleg vizsgálja annak lehetőségét, hogy lehetne-e több telefonálási időt biztosítani.

Az intézetben általában asztali beszélőre van lehetőség.

Az alábbiakban felsorolt eseteken kívül asztali beszélő kerül megtartásra:

kivételek: előzetes, nem jogerős fogvatartott

A parancsnok által a jelentésre adott írásos válasz értelmében „A II. objektum (az előzetes letartóztatottak elhelyezésének fő helyszíne) látogatófogadó helyisége és a fogvatartottak látogató fogadás rendszere a Bizottság látogatása óta átalakításra került olyan módon, hogy az asztali beszélőn a drótháló levételre került. Az általános jellegű asztali beszélő immár drótháló nélkül valósul meg a II. objektumban is.”, tehát az előzetes letartóztatottak fő szabály szerint nem biztonsági beszélőn fogadhatnak látogatót.

- IV-es biztonsági csoportba soroltak esetében egyedi kijelölés alapján
- tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetést töltők
- HSR, valamint BSR körleteken elhelyezett fogvatartottak (általában)
- a hosszú időtartamú szabadságvesztést töltők pl.: 40 év, 30 év egyedi kijelölés alapján
- továbbá egyedi kijelöléssel a fogvatartást, az intézet rendjét, biztonságát sértő, veszélyeztető magatartást tanúsító fogvatartottak, ön- és közveszélyes magatartást tanúsító fogvatartottak

II. objektum

Látogató fogadására **havonta egy alkalommal egy óra időtartamban van lehetőség. Havonta 2 általános és 1 tisztasági csomagot fogadhatnak a fogvatartottak. Telefonálásra** a kapcsolattartók felé **hetente 7 perc időtartamban van lehetőség, az ügyvédjüket viszont minden munkanapon, korlátlan időtartamban hívhatják. Családi beszélőre nevelői javaslat alapján** kerülhet sor, melynek során lehetőség van fizikai kontaktusra. A családi beszélőt a nevelő elsősorban krízishelyzetben (családi és személyes problémák) lévő fogvatartott részére javasol. **Élelmiszer átadására ezen beszélők során sincs lehetőség.** A fogvatartott a jogi képviselőjét minden munkanapon fogadhatja. **Kiétkezésre havonta 2 alkalommal van lehetőség.** A külképviseltek éves szinten általában két alkalommal látogatják meg az intézetben fogvatartott állampolgáraikat.

A kiétkezési bolt árai mindkét objektumra vonatkozóan az intézet és a vállalkozó között lévő szerződésben viszonyított árként vannak meghatározva, a bolt árfekvését az intézet ellenőrzi. Az intézet a kiétkezés lehetőségét havonta biztosítja, ezen felül pótkiétkezésre van lehetőség, valamint külön kérelemre szükségleti cikkek vásárlására van lehetőség, illetve a látogatás során a hozzátartozó által történt pénzbefizetést követően is vásárolhat a fogvatartott a kiétkezési boltban.

Az intézet a Csongrád Megyei Igazságügyi Hivatallal 2007-ben újította meg együttműködési megállapodását, amely tartalmazza többek között a pártfogó elérhetőségét, a havonta rendezendő általános tájékoztatást, az egyéni meghallgatás lehetőségét, a soron kívüli környezettanulmány elkészítését, az intézeti tájékoztatási kötelezettséget. **A pártfogó felügyelő havonta tart tájékoztatást a szabadulás előtt álló fogvatartotaknak, általában 20-30 fő részére.** Ezen kívül **egyéni kérelem alapján is lehetőség van pártfogói meghallgatásra,** valamint a pártfogó önismereti csoportot is vezet, melyet fantáziánéven író-olvasó találkozóknak hívnak.

Ügyészi meghallgatásokra kb. kéthetente kerül sor mind a jogerős, mind pedig az előzetes letartóztatásban lévő fogvatartottak számára (mindkét objektumban) a fiatalkorúakat felügyelő ügyész is rendszeresen látogatást tesz az intézetben, ezen kívül ügyészi témavizsgálatokra is sor kerül a Csongrád Megyei Főügyészség munkatervének megfelelően. Az ügyészi meghallgatásokra a fogvatartottak kérelmei alapján, valamint szűrőpróbaszerűen is sor kerül, az ügyészség a HSR körleten elhelyezett fogvatartottakkal való bánásmódot több esetben külön figyelemmel kísérte a meghallgatás módszerével. Egyéb külső ellenőrzésekre pl. ombudsman egyedi panaszügyek kapcsán kerül sor. A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának szervezeti egységei munkatervüknek megfelelően végzenek felügyeleti, illetve instruktori ellenőrzést az intézetben. 2007-ben a CPT és a Magyar Helsinki Bizottság tett látogatást az intézetben.

VII. MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS, OKTATÁS, SPORT

I. objektum

Hetente a kulturális eseményekről program készül (időpont, program, résztvevők és helyszín lebontásban), melyet kiosztanak a napirendet lebonyolító személyi állomány és a közép és felső szintű vezetés részére.

Művelődési, szórakozási lehetőségek

Szakkörök

- külső tanárnő iskolásokkal készül tanévzáróra, színdarabbal
- zenekar (heti 1-2 alk.)
- filmklub (nevelő vezetésével)
- kreatív foglalkozások (kézműves, PC-sarok, kardio, ünnepekhez kapcsolódó foglalkozások, ajándéktárgy készítés, képeslap készítés, stb)
- ingyenes nyelvi szakkörök (német, latin)
- önköltséges nyelvi tanfolyamok (német, angol)
- sakk
- informatikai szakkör (heti 1 alkalom)
- olvasóköri műhely (nevelő)
- tanulószoba biztosítása, egyéni tanulás biztosítása
- sajtószakkör (Bozó Bea sajtóreferens vezetésével)
- egyéni zenegyakorlási lehetőség (saját hangszer)
- Katolikus Kulturális Kör: Passió 1-3.

Letéti vagy kiétkezési pénz terhére a Szegedi Fegyház és Börtön I. és II. objektumában lévő fogvatartottak bármilyen Délhír Kft. által forgalmazott **újságot rendelhetnek** (szerződés alapján).

Rendezvények

- vetélkedők (szellemi, ügyességi, ünnephez kapcsolódó, kvíz, ki mit tud, szavalóverseny) külsős szakemberek meghívásával
- sport (ping-pong, foci, darts, sakk, szkander, tréfás sportvetélkedő)
- bajnokság (foci, lábtengő)

- közéleti személyek meghívása, beszélgetés (Ihos József, Pajor Tamás rockzenész, Király-König Péter Zeneiskola növendékei és művésztanárai, Szegedi Utcazenészek),
- író-olvasó találkozók (pártfogó biztosítja)
- Dankó Pista Nyári Kulturális Fesztivál (évente megrendezésre kerül)
- Főzőverseny (aug. 20)
- Fogvatartotti fotózás lebonyolítása (évente 2x)
 - Koncertek (Fun10, egyházi jellegű koncertek, Gera Fivérek), fogvatartotti koncertek
- Előadások (drogprevenció, rocktörténet, cigány kultúra)
- Kiállítások (zárkaművészeti)
- Csongrád Megyei Munkaügyi Központ által biztosított általános tájékoztatás az átmeneti csoportos fogvatartottak számára – rendszeres időközönként megtartva
- Könyvtári rendezvények (Nagy Könyv projektben okleveles helyezést értünk el, 100.000 Ft értékű könyvajándékot nyert a könyvtár.

Intézeti stúdió, rádió, zártláncú hálózaton videó és audió csatorna

- képújság
- intézettel kapcsolatos saját műsorok szerkesztése és közvetítése
- kívánságműsor
- filmes videóprogram (BVOP által biztosított filmek vetítése is)
- kvíz verseny

Csillagtükör (Szegedi Fegyház és Börtön saját lapja, mely a fogvatartottak és a személyi állomány közreműködésével jelenik meg.)

Oktatás

- általános iskola (2-4., 6-7., 8.)
- szakiskola (9., 10. osztály)
- gimnázium (12. osztály, érettségi)
- főiskola (23. éves könyvtár informatika- diploma előtt, SZTE)
- tanfolyamok (varró tanfolyam van folyamatban, 2008-ban más nem indult)
- távoktatás, ELO (pl. szoc. munkás, ált. manager, nyelvi szakok)
- magántanulók részére nyelvvizsga lehetőség biztosítása
- Váltóság Alapítvány oktatásai (egyéni szabott oktatási terv után érettségi)
- Iskola által szervezett szakkörök (történelem, angol, informatika, magyar)
- Tanulmányi verseny: Pannon Oktatási Központ)
- Bemutató órák (májusban várhatók)

A **könyvtár** a helyi szintű szabályozásnak (szervezeti és működési szabályzatának) megfelelően működik az intézet kultúrkörletén.

Sportolás

A **konditerem hozzáférhető** mind a dolgozó, mind a nem dolgozó fogvatartottak számára. Csak a konditerem használati **engedéllyel** rendelkezők vehetik igénybe. Konditerem használati engedélyt azon fogvatartottak kaphatnak, akik egészségügyi szempontból alkalmasak, nevelője illetve a vezető nevelő javasolja. Az engedély kiadását a bv. osztályvezető hagyja jóvá.

A fogvatartott a **szabad levegőn tartózkodás ideje** alatt futhat, illetve az ott lévő sporteszközöket (tolonc, nyújtó) használhatja. Sportfoglalkozáson nevelési csoportonként – meghatározott napirend szerint – vesznek részt.

Időjárás függvényében (tavasztól-őszig) **szabadtéri sportbajnokságok** zajlanak. **Külön kerül sor a HSR körleten mind a szabad levegőn tartózkodás, mind a sportolási lehetőség biztosítására.**

II. objektum

A fogvatartottak látogathatják a **könyvtárat**. Ennek során fő szabályként és feltételként a büntársi elkülönítésre vonatkozó szabályok a mérvadóak. A foglalkoztató helységben lehetőségük van **társasjátékok** játszására. Továbbá a könyvtárból kölcsönözhetnek társasjátékokat. **Vallásos szertartásokon kérelemre részt vehetnek**. Az előzetes fogvatartásban lévő személyek jelenleg **nem vesznek részt szervezett oktatásban**. **Sportolásra valamennyi fogvatartottnak van lehetősége**. Az erre szóló engedélyt **kérelemre** a nevelő állítja ki, amennyiben annak nincs egészségügyi vagy más jellegű kizáró oka. A sportolás sétacsoportonként **heti két alkalommal** folyik, ennek során egy alkalommal kondicionálás, míg a másik alkalommal foci kerül lebonyolításra.

ORVOSI JELENTÉS

2008. április 8-án a Magyar Helsinki Bizottság orvos munkatársaként a SZEGEDI FEGYHÁZ-ÉS BÖRTÖN ellenőrzésében vettem részt.

A „Csillag-börtön” néven emlegetett intézményben a fogvatartottak létszáma 900-1000 fő között mozog általában, ezen a napon épp 913 fő volt. Ezt az adatot, s az alább részletezett további ismereteket

A főorvostól tudtam meg, aki jelenleg az intézmény orvosi vezetője, s készséggel állt rendelkezésemre a fogvatartottak által felvetett problémák megbeszélése ügyében.

A főorvos először is körbevezetett az egészségügyi körletben, ami több külső rendelőből, valamint egy különálló épület emeleti részéből áll. Pontosabban személyesen csak ezt a különálló részt néztem meg, a többit csak elmondta, ill. később megmutatta az épület makettjén, hogy mi hol van.

Az intézményhez tartozik még a Dorozsmai úti rész is, ott én nem jártam, de a főorvos elmondta, hogy ott is van orvosi rendelő, s ott a korábbi főorvos (üzem-egészségügyi szakorvos) látja el az orvosi teendőket, félállásban.

Az általam megtekintett, helyi névhasználatban „kórháznak” becézett egészségügyi körlet tehát egy különálló épület emeletén található, ugyanitt a földszinten alakították ki a **három pszichológus** rendelőjét, a gyógyító-nevelő csoportot, a kábítószer-prevenciós csoportot és az átmeneti csoportot befogadó helyiségeket.

Az épület négyszögletes alakú, kis udvart fog körül. Az emeleten a nagy ablakokon szinte ömlik be a fény, a fehérre festett ill. csempézett falak, a meleg-bordó linóleum és a zöld élő növények derűs, szinte vidám hangulatot árasztanak.

A fektető kb. 30 férőhelyes, 2-től 6 ágyas betegszobák találhatóak itt, két db egyenként 2-2 ágyas elkülönítő is van a fertőző betegek számára. (Ritkán van rájuk szükség, szerencsére.)

Az orvosi rendelő tágas, jól felszerelt, el van látva minden előírt felszereléssel, de ahogy a Főorvos Úr fogalmazott, itt a különböző orvosi műszerek működnek is, rendszeres használatban vannak, nem úgy, mint egyes kinti kórházakban-rendelőkben, ahol szinte évekig hozzájuk sem nyúl senki. (Pld a gyomormosáshoz szükséges felszerelés, vagy az

újjaélesztésnél használatos sürgősségi táská, laryngoscop, lélegeztető ballon.) A főorvos eredetileg az aneszteziológia – intenzív ellátás szakorvosa, így ez nem is csoda. Egyébként is büszkén sorolta a főorvos, hogy mennyi olyan lehetőségük van, ami „kint” nincs meg, rendszeresen végezteshetnek laboratóriumi vizsgálatot, (a legsürgősebb és legegyszerűbb kislaboratóriumi vizsgálatok, mint pld. vércukor, vizelet, helyben is elvégezhető); sokféle gyógyszert megrendelhetnek, bármit ír elő a szakorvos, meg tudják szerezni a fogvatartottak számára.

Fogorvosi rendelő is van, oda most nem tudunk bejutni, mert épp nem volt itt a fogorvos kollega, de naponta van rendelés, és valószínűleg ennek köszönhető, hogy míg más börtönökben rendszeresen panaszkodnak a fogvatartottak a fogorvosi ellátás hiányosságaira, itt egyetlen ilyen panaszt sem hallottam.

Megismerkedhettem viszont a másik orvos kollegával, aki a megelőző orvostan szakorvosa, s a főorvos úrral ketten látják el az intézmény közel 1000 fogvatartott „lakóját”, akik közül sokan dolgoznak, iskolába járnak, sportolnak, és a legkülönbözőbb problémákkal küszködnek.

Naponta van orvosi rendelés, ami úgy van megszervezve, hogy a sokféle tennivaló és figyelembe veendő szempont ellenére mindenki orvoshoz juthasson, sürgős esetben akár azonnal, nem sürgős esetben is idejében. Az is fontos szempont, hogy **ugyanazt a fogvatartottat lehetőleg ugyanaz az orvos kezelje**, így nincsenek félreértések, s a betegek gyógyulása jól követhető.

A szakorvosi rendelések közül „házon belül” oldják meg röntgen-, bőrgyógyász-, fül-orr-gégész valamint a neurológus-pszichiáter szakrendeléseket hetente, a szemészeti rendelést kéthetente, az egyéb szakorvosokhoz pedig „kiküldik” a beteget, vagy ha olyan a problémája, akkor Tökölre helyezik át.

Az ápoló személyzet 15 főből áll, de közülük hárman otthon vannak (GYES, GYED), ketten pedig 8 órás munkakörben dolgoznak.

Az ápolószemélyzet tagjainak zöme magasan képzett szakápoló. 12 órás beosztásban dolgoznak, ún. „forgó” rendszerben. Nagy felelősség hárul rájuk, hiszen az orvos távollétében az ápoló dönti el, hogy saját „hatáskörében” intézkedve ellátja-e adott esetben a panaszos fogvatartottat, (pld. fejfájás esetén ad-e gyógyszert), vagy behívja az orvost, esetleg kihívja egyből a mentőt is, ha várhatóan elszállításra lesz szükség. (Ahogy a főorvos elmondta, őt éjjel nappal lehet hívni, akár többször is egy éjjel, ha úgy adódna)Az ápolók dolga az előírt gyógyszerek kiadagolása majd kiosztása is, naponta többször, emiatt folyamatosan járják a körleteket, állandó a kapcsolatuk a fogvatartottakkal.

A fogvatartottak panaszai között szerepel néhány ismétlődő, előbb ezekről számolnék be, a hozzájuk fűzött megjegyzéseimmel együtt.

Többen panaszolták, hogy „nem kapnak gyógyszert”, „az ápoló nem ad fájdalomcsillapítót”, hiába kérnek.

A fent vázoltakból ill. a főorvos úrral folytatott beszélgetésből egyértelműen kiderült, hogy „sürgős esetben”, amikor tehát „akut”, hirtelen jelentkező fájdalom csillapítására van szükség, az ápolók adhatnak fájdalomcsillapító gyógyszert; ők dönthetik el, hogy gyógyszert adnak, vagy orvost hívnak-e. Olyan esetben, ha visszatérő vagy régóta fennálló „krónikus”

panaszról van szó, akkor annak kivizsgálása, ellátása már orvosi feladat, de az nem is „sürgős eset”.

Az orvos maga minden esetben ellátja fájdalomcsillapítóval a beteget, (ezt maguk a „panaszosok” is minden esetben elismerték), s dönt az egyéb teendők (kivizsgálás, tartós kezelés) ügyében.

Másik visszatérő panasz volt, hogy „nem jutnak orvoshoz”, nem engedik vagy nem viszik vagy nem küldik le őket a felügyelők az orvosi vizsgálatra. Más börtönökben ehhez kérelmi lapot kell írni, vagy írásban kell jelentkezni a felügyelőnél, de itt épp az ilyen panaszok elkerülése érdekében **a főorvos egyáltalán nem kéri írásban a jelentkezést, akinek baja, panasa van, bármikor mehet az orvoshoz. (A megfigyelő csoport jogász tagjai álláspontja a gyakorlat kétségtelen előnye – rugalmasság – ellenére is kifogásolható, ugyanis panasz esetén semmilyen dokumentum lesz arról hogy valaki kérte-e az orvosi vizsgálatát vagy sem.)**

A jelentésre adott írásos válaszában a parancsnok az orvosi vizsgálatra való jelentkezés rendjével kapcsolatban a következőt jegyezte meg:

„Az egészségügyi jelentés-részében szerepel, hogy a Bizottság jogász tagja kifogásolta, hogy a fogvatartottak írásban nem jelentkeznek orvosi rendelésre, így ez a folyamat nem követhető végig jogi szempontból.

Jelenleg a Szegedi Fegyház és Börtön kiadott házirendje alapján az orvosi rendelésre való jelentkezés írásban történik a fogvatartottak részéről. A napi gyakorlat alapján azonban az egészségügyi osztály személyi állománya az orvosi rendelésen ezt nem ellenőrizte, nem ragaszkodott az írásos feljegyzéshez, annak hiányakor is megvizsgálta a betegeket arra hivatkozva, hogy az írásos kérelem, jelentkezés megkövetelése azzal a kockázattal járna, hogy esetleg egy beteg orvosi ellátása késedelmet szenvedne. Meg kívánjuk jegyezni, hogy az orvoshoz került betegek ellátása a betegforgalmi napló, valamint a számítógépes fogvatartotti alrendszerben való adatrögzítésből - melybe valamennyi egészségügyi esemény rögzítésre kerül - adódóan megfelelően dokumentált volt. Figyelemmel a Bizottság javaslatára, az egészségügyi személyzet 2008. szeptember 1-től ismételten megköveteli az írásos jelentkezést, az úgynevezett tervezett, nem sürgős esetekben.”

Épp ezért nem is volt világos számomra, miért ne engednék-, vinnék-, küldenék le a felügyelők a betegeket az orvoshoz. Már csak azért sem világos ez, mert a főorvos elmondta, hogy minden munkanap reggel ½ 8-kor, a rendelés megkezdése előtt tartanak egy „Reggeli első rendelést”, hogy azokat a dolgozókat, akik kimaradtak a munkából betegség miatt, rögtön és soron kívül orvosi ellátásban részesíthessék.

Ráadásul az ápolók legalább naponta háromszor végigjárnak a körleteket, és náluk is lehet jelentkezni, akkor ők szólnak a felügyelőnek, hogy küldje vagy vitesse le az adott fogvatartottat az orvoshoz.

További panasz volt, amit igen halkán, de következetesen panaszoltak a fogvatartottak, hogy az orvos nem vizsgálja meg őket, csak megkérdezi, mit szeretnének, s már írja is. Ezzel kapcsolatban álljon itt először is egy összehasonlítás, amit a főorvos úr az egyik háziiorvosi rendelő adatainak és a BV intézmény adatainak összevetésekor jegyzett meg! **Egy 1500 fős háziiorvosi praxisban 2007. során 8700 beteget láttak el, ami havi 725 beteget jelent, ezzel szemben 2008. januárjában egy hónap alatt 2700 fogvatartott jelent meg a BV orvosi rendelőjében. A**

különbség közel négyszeres. Azt gondolom, ez elég beszédes adat, és rávilágít arra, hogy adott esetben mért nem vizsgál meg mindenkit az orvos.

Egyébként megkérdeztem a főorvos urat erről, s **ő azt mondta, akit kell, azt alaposan megvizsgálja.** És én el is hittem neki, **mert ha nem így lenne, akkor egy ekkora (közel 1000 fős) intézményben nem hatan, hanem sokkal többen jelentkeztek volna egészségügyi panasszal.**

És most rátérnék a részletes beszámolóra:

1. Sz. K. (Sz.: 1976. 01. 07.)

Konyhai dolgozó, kb. két hete nehezete emelt, azóta nagyon fáj, merev jobboldalt a nyaka, válla, háta, szinte még a feje búbja is. Olyan komoly fájdalma van, hogy pld. éjjel csak úgy tud megfordulni az ágyban, ha a bal kezével megtámasztja, szinte „ellentartja” a nyakát. Kapott rá gyógyszert, de alig használt, s az orvosi tanács, hogy pihenjen, fekdjön, az szinte még rosszabb volt. Ezért inkább dolgozik, bár még mindig nagyon erős a fájdalma.

Fizikális vizsgálata során észlelhető volt az érintett terület izmainak kötöttsége, merevsége, fájdalmassága.

Utánanévezve az orvosi dokumentációjában azt találtuk, hogy 3 napra felmentést kapott a munkavégzés alól, s erős gyulladáscsökkentő-fájdalomcsillapító gyógyszert kapott. (Ibuprofen, 600 mg-os).

Előrebocsátva, hogy egyrészt én nem vagyok reumatológus szakorvos, másrészt nem tisztom az orvos szakmai munkájának felülbírálatát, hiszen én inkább az orvos ténykedésének egészét vizsgálom, azért felvettem, hogy én a kolléga helyében milyen típusú gyógyszert adnék még (izomlazítót), ill. hogy mindenképpen un. „komplex fizioterápiát” javasolnék, amihez azonban reumatológus szakorvos kell. Ekkor kiderült, hogy ez esetben a beteget Tökölre kellene szállíttatni, a fenti terápiás javaslatot ott kaphatná meg, s annak birtokában átkerülne Budapestre, ahol az egyetlen fogvatartottak számára igénybe vehető ilyen kezelési lehetőség rendelkezésre áll. Ott azonban előjegyzés alapján dolgoznak, valószínűleg több hetet-hónapot is kellene várnia, mire sorra kerülne.

Beszélgetés közben kiderült, hogy ő nem szeretne most elkerülni innen, mert egy fontos tárgyalása van hátra, amit nagyon vár, s lehet, hogy ha az kedvezően zárul, akkor nemsokára szabadulhat is talán, ezért nem szeretné igénybe venni a fenti lehetőséget. Az izomlazítót a főorvos azonnal kezébe is adta, így a probléma egyik része megoldódott.

Később még szóba került, hogy egy pár perces vizsgálat, kb. annyi, amennyit én is végeztem nála, megnyugtatta volna, s hiányolta, hogy Lajos főorvos úr ezt nem végezte el, amire főorvos úr elmondta, hogy ez a beteg is pld. soron kívül, sürgősséggel érkezett, holott ez nem sürgősségi jellegű betegség. Ekkor viszont az derült ki, hogy ő rendes rendelési időben szeretett volna jönni, (8-10-ig volt aznap rendelés az ő körletének), de „pártfogóira” hívták, s mire onnan visszaért, nem volt, aki lekísérje, ezért tudott csak 1/2 12-re az orvoshoz érni.

Reméljük, hogy fokozatosan megnyugszik a válla is meg ő maga is, s hogy a tárgyalása kedvező eredményt hoz számára.

2. H. T. (Sz.: 1965. 05. 23.)

Sokszor szokott fájni a feje, a dereka, nem kap rá semmit. – Ez volt a panasza, de amikor a konkrét adatokra próbáltam rákérdezni, hogy mikor volt ez, kitől nem kapott, stb., akkor

kiderült, hogy panaszai miatt elküldték Tökölre, ahol kivizsgálták, kapott is rá gyógyszert, jobban is lett, de itt már nem kapta tovább, és állandóan fáj valamije.

Dokumentációjából kiderül, hogy Tökölön deréktáji gerincmeszesedést („Spondylarthrosis lumbosacralis”) és magas vér-zsír-szintet („Hypertrigliceridaemia”) állapítottak meg, amíg ott volt, izomlazítót (Mydeton) kapott, s továbbiakban szükség esetére javasolták, (vagyis hogy kaphat, ha kell, izomlazítót), viszont állandó szedésre egy másik, a vér emelkedett zsír-szintjét csökkentő gyógyszert írtak elő számára. Ez utóbbit ki is írta, ki is adta neki az itteni orvos, ő azonban váltig állítja, hogy semmiféle gyógyszert nem kap, amióta itt van! (Még a zárkatársát is tanúul hívta, s az is megerősítette ezt.) Ezzel szemben a számítógépes nyilvántartásban pontosan szerepel a tököli szakorvosi javaslat, az előírt gyógyszer megrendelése a gyógyszertárból, kiadása a fogvatartott számára, sőt, még a gyógyszeres tasakja is ott van a gyógyszerosztó tálcán, összekészítve a gyógyszerosztáshoz, benne az előírt zsírcsökkentő gyógyszerrel. Kezébe adtam: nem ismerős? Ez itt a Maga neve a tasakon, s a Maga gyógyszere! – Nem, ő sose látta!

Én még ilyen esettel nem találkoztam, amióta a Helsinki Bizottságnál dolgozom, mint orvos! A fogvatartott váltig bizonygatja, hogy semmit nem kap, miközben ott van minden előttünk, a javaslat, a rendelés, a gyógyszer. Próbáltam, valami „igazi” bizonyítékot szerezni, mondjuk egy aláírást az ambuláns naplóban, hogy beleegyeznek az injekció beadásába (ugyanis egyik alkalommal, márc. 18-án fájdalomcsillapító injekciót kapott, de ezt is tagadja!), de sajnos itt az a szokás, hogy csak a számítógépbe írják be a rendelés alatti eseményeket, a könyvben csak a nevek és a diagnózisok szerepelnek. Igaz, ott van aznap a beírás fehéren-feketén, hogy derékfájás miatt járt az orvosnál, s a computerbe be van írva az inj., de bizonyíték-e ez? (Nálunk „kint” aláírással, pecséttel kell megerősíteni az elvégzett beavatkozást, de végeredményben az sem bizonyíték...)

Erre mondják, hogy „A szembesítés eredménytelen”.

Elég zavaró helyzet volt. Mindenesetre megmagyaráztam neki, hogy az ilyen tartós fájdalom megoldása nem a gyógyszeres kezelés, hanem inkább a figyelem elterelése, torna, rendszeres életmód, levegő, esetleg depresszió elleni gyógyszer, hiszen a fájdalomcsillapítók általában csak a tünetet, a fájdalmat szüntetik meg ideig-óráig, de az okot, azt, hogy be van zárva, hogy nem lehet a családjával, hogy mások mondják meg, mit tehet és mit nem, szóval mindazt, amitől az embernek „fájhat a feje”, azt nem oldják meg.

Egyetértett, sőt mondta, hogy ő is igyekszik tanulni a pozitív gondolkodást, meg iskolába jár, hogy jobban kihasználja az idejét. Ezekért a dolgokért nagyon megdicsértem.

Aztán megállapodtunk abban, hogy a következő rendelési napon meg fog jelenni az orvosnál, s bele fog egyezni, hogy elvigyék a Gyűjtőbe, ahol majd előjegyzésbe veszik gyógytornára és reumatológiai kezelésre, amit javasoltak számára Tökölön.

Később a főorvos úr megtalálta a régebbi és újabb laborleleteit, ezekből az derült ki, hogy míg 2008. január 7-én koleszterin-szintje 5,75 -, vércukra 6,1 – triglicerid-szintje pedig 5,6 mmol/l volt, a március 19-i kontroll során ezek az értékek a következőképpen módosultak: kolesztrin:6,9 -, cukor:4,8 -, triglicerid:3,0 mmol/l.

(A cukor és a TG egyértelműen javult, ez jóindulattal felfogható bizonyítéknak a gyógyszeres kezelésre vonatkozóan.)

3. B. Z. (Sz.: 1972. 04. 30.)

Fáj a torca. 3 szem gyógyszert kapott rá, de nem lett jobb.

Őt először megvizsgáltam, s megállapítottam, hogy alig-alig piros a torca, komoly gyulladásra utaló jel nem észlelhető.

Mindjárt elmondtam a szokásos „beszédemet” a sok száz, sőt akár ezer olyan víusról, amelyek ilyen és hasonló panaszokat okoznak, és gyógyszer nem hat rájuk, a szervezetünknek magának kell megküzdenie velük.

Ilyen esetben a gyógyszer „csak” a tüneteket csökkenti, pl. csillapítja a lázat, a fájdalmat, esetleg vitaminként segíti a szervezetet, hogy leküzdje a vírust. Tehát a három szem gyógyszer bőven elég, lehet még gargarizálni sós vízzel vagy Glycosepttel, bekötni a torkot állott vizes ruhával, inni sok langyos citromos teát.

Úgy tűnt, sikerült is meggyőzőnöm betegünket.

Ezt követően került elő a dokumentáció, melyből kiderült, hogy antibiotikumot: 3 szem Doxycyclin caps-t kapott a doktortól, mellé még fájdalom-és gyulladáscsökkentő gyógyszert: 2 tableta Panalgorint. Az orvos el is magyarázta neki, mi mire való és hogyan kell szedni, de ő ezt már elfelejtette, s szépen beszedegette az összes gyógyszert két nap alatt sorban.

Sajnos meg kell mondanom, hogy szerintem az orvos szakmailag nem járt el helyesen, de ezt persze ott a fogvatartott jelenlétében nem mondtam meg neki, ill. azt mondtam, (ami igaz is), hogy a főorvos úr még sokkal több gyógyszert adott, mint amennyit én adtam volna. Tény, hogy a Doxycyclint úgy tartjuk számon, mint olyan antibiotikumot, ami egyes nem baktériumnak számító kórokozók ellen is hatékony, de azt hiszem, ebben ez esetben elég lett volna csak a fájdalomcsillapító is. Viszont ebből is látszik, mennyire jószándékú és segítőkész ez az orvos. A másik probléma, hogy ennek a fogvatartottnak nem célszerű kézbe adni a gyógyszert, mert nem tudja megjegyezni a szedés módját, biztos vagyok benne, hogy a következő adandó alkalommal az ápoló fogja kiosztani számára.

4. B. J. (Sz.: 1967. 01. 14.)

33 évre van elítélve, nem tud kapcsolatot tartani a családjával, nem látja a gyerekeit, teljesen „ki van idegileg”.

Mindjárt szólt az orvos, hogy pszichiátriai konzíliumba elő van jegyezve, mert valóban szüksége van segítségre, úgyhogy az orvosi rész máris „sínen van”. – Az emberi rész ügyében javasoltam neki, hogy forduljon a Helsinki Bizottság jogászához, ki van téve a falra a cím, ahová írni kell, de megígértem neki, hogy én is szólok ügyében a kollégáknak. Megköszönte, megnyugodott.

Utóbb derült ki a parancsnoki megbeszélésen, hogy ő gyámhivatali javaslat vagy bírói ítélet (?) alapján el van tiltva a családtól, főleg a gyerekeitől, mert minősíthetetlen hangon beszélt velük ill. a gyámügyi ügyintézővel, meg talán más problémák is voltak.

5.) M. Gy. (Sz.: 1963. 09. 17.)

Előljáróban annyit, hogy ő volt az a fogvatartott, aki mindenkit maga elé engedett, majd amikor végre sorra került, s megkérdeztem tőle (mint mindenkitől,) akarja-e, hogy az orvos kimenjen, akkor azt kérte, (egyetlenként), hogy igen, menjen ki az orvos.

Ezután egyik panaszt a másik után adta elő, lassan, keresve szavakat, kicsit idegenes akcentussal, s amint egyet megbeszéltünk, jött a következő. Igen-igen hosszú időt igényelt a vele való foglalkozás.

Gyerekkora óta fejfájós. Tavaly az IMEI-ben vizsgálták, javasoltak neki gyógyszert, amiről később az itteni pszichiáter megmondta (állítólag nagyon csodálkozva-!?!), hogy az epilepsziások is ezt kapják. – Én rögtön elmagyaráztam neki, mért jó ez bizonyos esetekben mindkét betegség-csoportban, (sőt, ő nem is tudta a gyógyszer nevét, csak amikor én

rákérdeztem, ismert rá, h. igen ez az), de mindjárt azt is közölte, hogy ő nem kérte ezt a gyógyszert, mert „zavaros lett tőle a feje.”

Akkor jött a panasz az ápolókra, hogy max. 2 szem gyógyszert adnak, ha fájdalomra panaszodik.

Majd, hogy nem hozzák ill. engedik le a felügyelőket az orvoshoz. Feliratkozik az orvoshoz, de hiába. (Ő iskolába jár, emiatt nekik külön van hétfőn rendelés délután, de a körlet szerinti rendelésre is meg szoktak próbálni lejutni.)

Aztán azt panaszolta, hogy lázas beteg volt, fájt a torka, feje, s az orvos meg se vizsgálta, a saját vérnyomását is neki magának kellett megmérnie. – Igaz, az jó volt, 124/74 Hgmm. Kapott 2 tabl. Panalgorint, de orvosi vizsgálat nem történt!

A pszichiáter kedély-javító gyógyszert rendelt számára, de ő azt is lemondta, csak a Xanaxot találja jónak, azt szedi este 1 tabl-t.

Aztán elmondta, hogy korábban Ausztriában tartották fogva, akkor „csak” 15 évet kapott, már „csak” 7 lett volna hátra, de az EU-csatlakozás miatt hazahozták, s most megint 15 van hátra.

Ausztriában alaposan kivizsgálták, gerincferdülést, -kopást állapítottak meg, sokat fáj a gerince is.

Visszerei is csúnyák, korábban már műtötték 3x, 2006. szept.-ben megint meg akarta műttetni Tökölön, de mikor látta, hogy a sebész injekciós tűvel jelöli be egy másik beteg lábán is a tervezett műtét helyét, s utána csupa vér a beteg lába, úgy döntött, inkább mégsem kéri a műtétet. Az a sebész egyébként is egy öreg orvos volt és olyan furcsán beszélt, mint aki részeg. (Mondja sűgva.)

Végül a visszérműtét helyett, hogy mégis történjen valami (?!), megműtette a fitymáját, de nem lett szép, s egy másik orvos azt mondta neki ott Tökölön, hogy ő szebben megcsinálta volna. (?!?) Úgy küldték vissza, h. még a varratokat sem szedték ki.

Szeretné rendbe hozatni a péniszét. - De miért reméli, hogy az az orvos, aki egyszer már csúnyán csinálta meg, másodszorra szebben tudna dolgozni? – kérdeztem. Én a maga helyében nem sietném el, megvárnám a szabadulást, s utána mennék csak műtétre.

Meg szeretné műttetni a lábán visszereit.

De azzal az orvossal szeretné műttetni magát, aki még kint, korábban operálta a visszereit, van-e erre mód.

Itt kérdeztem meg végre, hogy ne hívjuk-e be mégis a főorvos urat, hiszen eddig sem hangzott el semmi olyasmi, amit ne hallhatott volna, de ez ügyben én csak annyit tudok, hogy a kinti orvostól írásbeli engedély és időpont-előjegyzés kell, de hogy még milyen feltételei vannak, azt csak sejtem. (Állandó felügyelet, őrizet, stb.)

Egyetértett, s innentől kezdve mód nyílt arra is, hogy a dokumentációjában ellenőrizzük az egyes állításait, bár túl sok időnk már nem maradt.

Mindenesetre annyi kiderült, hogy miközben állította, hogy nem jut el az orvoshoz, ittléte óta annyiszor volt orvosnál, hogy átlag minden hétre jutna 1-1 orvosi vizsgálat! Idén pld. januárban 3-án, 21-én, 22-én, februárban 22-én, márciusban 3-án, 5-én, 7-én és 27-én!

Lázás betegsége miatt Doxycyclin caps-t kapott, s melléküreg röntgen.-vizsgálatra küldték, ahol arcüreggyulladás derült ki, fejfájását tehát ez okozta. (Akkor.) Vissza kellett volna mennie a fül-orr-gégészetre, de közben elszállították Gyulára, s mire onnan visszajött, már nyilván rendbejött, hisz nem jelentkezett az orvosnál.

Az ausztriai gerinc-röntgen leletét is megtaláltuk, ennek alapján porckorong-rendellenességet találtak, de csak annyit javasoltak Ausztriában, hogy szükség szerint kaphat fájdalomcsillapítót.

Vérnyomáscsökkentő gyógyszert is kap, ezért mérettette meg vele az orvos a vérnyomását, ami rendben volt. (Ugyanis a rendelőbe beszerzett egy automata-vérnyomásmérőt, hogy a fogvatartottak maguk is ellenőrizhessék a vérnyomásukat.)

A visszérműtétre vonatkozóan az orvos részletesen elmondta a feltételeket, amiből az derült ki, hogy nemcsak a műtéti beavatkozást, hanem az előtte-utána szükséges vizsgálatokat, a szállítást sőt az őrzést is neki kellene saját zsebből fizetnie, ami milliós nagyságrendű kiadást jelentene. – Megnéztem a műttetni szándékozott ereket, s a véleményem az volt, hogy (igaz, belgyógyásként mindig is a konzervatív kezelés híve voltam-vagyok), én nem gondolnám műtétre érettnek ezeket a vénákat, semmi olyan jelet nem észlelek, ami miatt sürgősen operálni kellene. Békés, nem túl tág vénái vannak a bal térde körül, ez az elváltozás vénás torna, rugalmas pólya, gumírozott harisnya és a túlzott igénybevétel (ácsorgás, ücsörgés) kerülése esetén még 20 év múlva sem lesz feltétlenül műtendő. (Ismétlem, nem vagyok szakember.)

Végül is békében váltunk el, de hogy mennyire győztem meg, vagy hogy mi volt a célja ezzel az egésszel a panaszkodáson kívül, azt magam sem tudom.

6. S. B. (Sz.: 1978. 02. 02.)

Hét éve észlel magán egy bőrbetegséget, ami hol előjön, hol elmúlik, de a kenőcsök, amiket kap rá, nem használnak.

Megvizsgáltam, de mivel nem értek a bőrgyógyászathoz, mindjárt azt kérdeztem, mit szolt ehhez a bőrgyógyász.

Dokumentációjából hamarosan kiderült, hogy számtalan alkalommal járt emiatt orvosnál, már Tökölön is feküdt, és minden alkalommal leírták, megmondták, bebizonyították, hogy panaszát gócfertőzés okozza: krónikus mandulagyulladás. Számos alkalommal javasolták már a mandula-műtetet, de eddig nem mert beleegyezni.

Próbáltam megmagyarázni neki, hogy bár kockázata minden műtétnek, így ennek is van, mégis érdemes átgondolnia, meddig akar még szenvedni a csúnya kiütésektől...

Úgy tűnt, megnyugodott, s talán ezután majd beleegyezik a műtétbe.

Összefoglalva a leírtakat, úgy gondolom, sem a börtön vezetőségének, sem az egészségügyi dolgozóknak, orvosoknak - ápolóknak nincs szégyellnivalójuk a Szegedi BV Intézetben folyó egészségügyi tevékenység kapcsán.

Az intézmény nagyságát, az ott folyó munka sokrétűségét, a fogvatartottak sokféleségét is figyelembe véve talán az ország egyik legnagyobb igényeket támaztó BV-intézménye ez, és benyomásom szerint a dolgozók és vezetők igen magas szinten látják el feladatukat.

Teljesen tökéletes persze semmi nem lehet, de a kisebb-nagyobb hibák, hiányosságok is talán annak tudhatók be, hogy az egészségügyi személyzet viszonylag fiatal, lelkes, sokat vállal magára, s a mennyiség talán időnként a minőség rovására megy. De nem hiszem, hogy bárki nagyon sokkal jobban tudná ellátni ezt az emberpróbáló feladatot.

Budapest, 2008. április 9.

dr Méhes Mária
belgyógyász, nephrológus

A büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a jelentés megállapításaira reagálva jelezte, hogy bár a Bizottság megfigyelőcsoportjának orvos tagja az egészségügyi szakterület munkáját jónak értékelte, megemlítette, hogy kisebb-nagyobb hibák, hiányosságok előfordulnak, amelyeket azonban nem nevesített. Az országos parancsnok véleménye szerint az egyéni egészségügyi panasszal élő fogvatartottak elenyésző száma – mindössze hat fő – azt mutatja, hogy az egészségügyi szakterület kiemelkedően jó szakmai színvonalon és humánusan látja el feladatait.

EGYÉNI MEGHALLGATÁSOK

(A szürkével kiemelt sorok a parancsok írásos tájékoztatásból való idézetek)

I. számú objektum

1) O. E.

A hivatalos iratok postázásával továbbá az élelmiszerbolt áraival kapcsolatban ad elő kifogásokat. Az elítélteknek érkezett hivatalos iratokat késve adják át, az átvételt igazoló iraton a valóságosnál korábbi dátumot tüntetnek fel. Amikor megpróbálta az iratra ráírni a tényleges dátumot, ezt nem engedték. Szociális nyugdíjat a fogvatartottak is kaphatnak, ezt 2008. március 31-éig kellett volna kérelmeznie. Jogosultságáról a Nyugdíjfolyósító értesítette, ezt azonban a fenti határidő után kapta kézhez.

Az intézet boltjában az árak indokolatlanul magasak. Az Aro kolbász kilója 2008 márciusában 2800 forint volt. A 200 grammos kávé árát egyik napról a másikra 600 forintról 800-ra emelték. A Nescafé, amelynek az ára a kinti élelmiszerboltokban 470 forint, az intézetben 670. A hagymát a kinti ár duplájáért árulják.

Nyolcan vannak a zárkában, holott az intézetben több üres zárka is található. A leves ehetetlen, a főfogás elfogadható, de nagyon kevés. Rossz az is, hogy mindig hideg vacsorát kapnak. Az ügyvéddel folytatott beszélgetést kihangosítják, így azt mindenki hallhatja. A bántalmazások heti szinten ismétlődnek.

A nevelők csoportos foglalkozás keretében tájékoztatták a fogvatartottakat arról, hogy a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervek hatáskörébe tartozó ellátások jogosultságai 2008. január 1-jétől megváltoztak. Az intézetben üres lakózárkák nincsenek, kizárólag a Csillag körlet földszintjén, melyek tartós emberi tartózkodásra nem alkalmasak. Ezeket az intézet arra használja, hogy a tisztasági meszelés idejére az elítélteket átmenetileg elhelyezze.

Az elítéltek és az előzetes letartóztatásban lévők büntetőeljárás jogait az intézet biztosítja, az intézet lehetősége mindössze a telefonhívás jogosságának és az ügyvéd személyének azonosításáig terjedhet. Ennek megfelelően a személyzet a védővel történő beszélgetést nem ellenőrizheti. Az ügyvédek telefonszáma és ügyvédi minősége a számítógépes rendszer nyilvántartásában szerepel, a rendszer a lehallgatás lehetőségét a beazonosításra alkalmas rövid idő elteltével automatikusan megszünteti a személyzet előtt.

2) S. J.

2005 óta van bent, kedvezményrel két év múlva szabadulna, de több fegyelmeje volt. Az egyik fegyelmit azért kapta, mert engedély nélkül levágatta, vagy levágta a haját (kopaszra). A másik fegyelmit „tiltott húzózkodás” miatt kapta. A közelmúltban egy „kerálót” (a fogvatartottak által készített, illegális, balesetveszélyes vízfórlót) kerestek. Ő megtalálta, és átadta a felügyeletnek. Ennek ellenére ellene indítottak fegyelmit. 4-es fokozatban van, kérte, hogy vegyék le onnan, de kérését nem teljesítették. Perben áll a Mécses Alapítvánnyal, mert nem fizették ki a járandóságát. Bajai forrásának F. M-et tekinti, aki M. M-nek, a Mécses Alapítvány vezetőjének a felesége volt. (M. bv.-tiszt volt, később szentelték pappá.)

S. J. ellen két ízben rendeltek el fegyelmi eljárást, melyekben a fogvatartott az első fokú határozatot tudomásul vette. A biztonsági csoportba sorolás, a felülvizsgálat szabályait jogszabály rögzíti. Nevezett biztonsági csoportját egyébként a Befogadási és Foglalkoztatási Bizottság 2008. június 02-én, soros felülvizsgálat során III-ra módosította.

3) X. Y.

A Budapesti Fegyház és Börtönben volt, maga kérte át magát Szegedre, tekintettel arra, hogy kiskunmajsai. Családi beszélőt nem kap, a 9 hónapos fiát még nem látta. Az asztali beszélőnél a családtagok nem érhetnek egymáshoz, rácson vagy plexi elválasztó lapon keresztül beszélgethetnek. A Gyűjtőben engedélyezték a családi beszélőt. Lopásért ítélték el, három év fegyházra mint visszaesőt. 3-as fokozatba sorolták, de ezt sem tudja biztosan. Fegyelmije nem volt. A másik panasza: a munkahelyre nem lehet ételt levinni, amit ott kapnak, nem elég. Három óra után érnek vissza a zárkába, addigra kihűl az ebéd.

4) V. Cs. NF 7196

A munkahelyre nem vihetnek ennivalót, a beszélgetés napján egy túrósbuktát kaptak, éhesen dolgoznak. A munka után fürdés, mire felérnek a zárkába már hideg az ebéd. A reggeli felvizezett kakaó, az ebédre kapott leves ehetetlen, a nokedli nyers. A vacsora két zsemle egy szelet szalámmal. 14 év fegyházra ítélték, 2005 óta van a Csillagban, azóta 13 kilót fogyott.

Rendszeresen előfordul bántalmazás. Sz. G. parancsnoksága idején nem volt bántalmazás. Két fegyőr, K. és P. Z. gorombán beszél az elítéltekkel, nyitás előtt bemennek a zárkába, holott ez tilos. P-t kitették a „Doberdóra”, de visszasírta magát.

6) S. B. D 2635

A munkahelyre nem lehet élelmiszert levinni, egy Balaton szelettel dolgoznak délután 2-ig. A zárkába való visszatérés előtt 6-7 ór vizsgál át 300 embert, sokakat teljesen meztelenre vetkőztetnek. Kb. $\frac{3}{4}$ 3-kor érnek be a zárkába, amire lefűrdenek, fél 4, az ebéd hideg, sokszor $\frac{3}{4}$ 4-kor már csöngetnek a sétához. Ezután $\frac{1}{2}$ 6-kor kapják a vacsorát. Reggelire teát, felvágottat kapnak, már $\frac{1}{2}$ 6-kor beadják, de a levonulásig sokszor nem tudják megenni. A beszélgetés napján egy túrósbuktát.

Nincs igazi asztali beszélő, rács vagy plexiüveg választja el az elítéltet a családtagjaitól.

Sz. G. nem engedte meg a bántalmazást. A 360-as zárkából lehívták a földszintre. K. S. a faliújság elé állította. Azt mondták róla, hogy bántalmazta az egyik elítélt társát. 11 napig volt a BSR-en.

Egy másik alkalommal K. kihívta a zárkából, akkor a 254-esben volt, megverte. A panaszát elejtették. Megmondták, amíg meg nem gyógyul, addig nem megy ki levele az intézetből.

A kávé ára igen magasak. Egy kiló császárszalonna 1900 forint, kint 1100. A 475 forintos Nescafé 700 forint.

7) L. Zs.

Zárkájában (318-as) hatan vannak, azaz nem biztosítják számukra a jogszabályban előírt mozgásteret. Arra a kérdésre, akar-e pert kezdeményezni emiatt a bv. ellen, némi habozás után nemmel válaszolt.

Kifogásolta a kávé árát. 1 liter dobozos tej 250 forint, Aro téli szalámi kilója 3500, a pászka kint 254, a kávéban 500 forint.

A reggelit 5:15-kor osztják. 6:45: levonulás a munkahelyre. Levonuláskor reggeli pótlékot kapnak, (zsemle, sajt, joghurt), a munkahelyen csak ezt lehet elfogyasztani. A bevonulás a zárkába 2:45-től 3:15-ig tart, sok elítéltnak meztelenre kell vetkőznie. Leghamarabb 3:15-kor ebédelhetnek, az ebéd mindig hideg.

8) Gy. T. XC 9149

Homlokán tetovált felirat, állítása szerint saját maga csinálta, ahogy a többi tetoválásának nagy részét is. Önkárosító magatartása miatt folyamatos konfliktusai vannak a felügyelettel.

2005. november 23. óta van a Csillagban, húsz évre ítélték, 2024-ben, illetve kedvezményel 2020-ban szabadul.

Elmondása szerint erőszakoskodnak a fogvatartottakkal, rendszeres a mentális és fizikai bántalmazás. „Mikor nyírod már ki magad?” kérdezte tőle az egyik őr. Társa önkárosító magatartása miatt „feldobta”. Reggel fél nyolckor jöttek érte, C utcás zárkában (?) volt egyedül. Megbilincsték, ruházatát átvizsgálták, durván húzva vitték a fogdazárkába. Meztelenül vitték az orvoshoz, hogy láttelepet vegyen fel az önkárosításról. Széles Gábor parancsnoksága idején csökkent az erőszak. Cs. alatt rosszabb volt a helyzet, most megint rosszabb. Nem akart dolgozni, ezért kilenc nap fogdát kapott. Sz. Z. főtörzszászlós az egyik fő bántalmazó, őt többször megfenyegette. Az elítélteken gyakorlatoztatják a kutyákat: a kutya a szájkosarával üti az elítélteket.

9) Cs. J. XC 9244

Életfogytiglani büntetéséből 2003 decemberében szabadult feltételesen. Újabb bűncselekményt követett el, a Szegedi Városi Bíróság a 4. B. 2002/2005/37 sz. ítéletével a szabadságvesztés időtartamába beszámítani rendelte az előzetesben töltött időt (2004. 11. 21.-2007. 11. 09.). A bv. álláspontja szerint ellenben az új ítélet letöltése annak jogerőre emelkedésétől kezdődik. A vitával kapcsolatban az elítélt a Btk. 67. §-ára továbbá a 47 /B § (5) és a 47 / C § (1) bekezdésére hivatkozik.

Cs. J. (az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetéséből történt feltételes szabadságra bocsátásának hatálya alatt követett el újabb bűncselekményt, amely miatt Szegedi Városi Bíróság a 4.B.2002/2005/37., és a Csongrád Megyei Bíróság 2.Bf.1000/2006/49. határozatában vele szemben 5 év fegyház fokozatú szabadságvesztést szabott ki, és az elítéltet a Btk. 47.§ a) pontja alapján a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárta. Ezen ítéletbe a bíróság beszámítani rendelte a 2004. november 21. és 2007. november 9. között előzetes letartóztatásban töltött időszakot, valamint megszüntette a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.234/1984/9. számú, illetve a Legfelsőbb Bíróság 1984. november 28. napján kelt Bf.III. 1059/1984/3. számon kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztéshez kapcsolódó feltételes szabadságot.

A határozott ideig tartó szabadságvesztés a Btk. 69.§ alapján nem hajtható végre, ezért a bíróság az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a Btk. 47/B. § (5) bekezdése alapján elhalasztotta. Ezen rendelkezés szerint a halasztást legalább 5 és legfeljebb 20 évben kell meghatározni. Az elítélt esetében a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét a legkisebb időtartamban halasztotta el.

A Btk. 47/C. § (1) bekezdése szerint a bíróság az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltet akkor bocsáthatja feltételes szabadságra, ha a szabadságvesztésből az elítélt letöltötte a bíróság által meghatározott időtartamot és alaposan feltehető, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető.

Tekintettel arra, hogy a bíróság az előzetes letartóztatásban töltött időszakot a határozott idejű szabadságvesztésbe számította bele, a jogerős ítélet meghozatalát követő naptól, azaz 2007. november 10. napjától számított 5 év elteltével nyílik meg a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége az életfogytig tartó szabadságvesztésből 2012. november 10. napján.

10) B. J.

Csoportos rablásért ítélték el. Tökölről Sopronkőhidára került, ott volt munkája, családja látogatta. 2007. február 19-én hozták át Szegedre, október 17-én kérelmezte, hogy helyezték vissza Sopronkőhidára, minthogy a családja Marcaliban lakik. Szabász tanfolyamot végez. (Az esetet megemlítettük a börtönparancsnoknak. Azt a választ kaptuk, a tanfolyam

hamarosan befejeződik, ha letette a vizsgát, meg fogják vizsgálni a kérelmét, és ha nincs valami akadálya, támogatni fogják az áthelyezést. Erről kérnénk tájékoztatást a tanfolyam végeztével.)

11) K. Zs.

Jogértelmezési kérdéssel fordult a Bizottság tagjaihoz, illetve kérte, hogy a Független Rendészeti Panasztestületre vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket küldjék meg részére.

12) T. S.: a) családi beszélőt csak 6 havonta engedélyeznek

b) a telefon drága

c) ebéd a zárkában van 15 órától, eközben kell fürödni is, mire felérnek az étellel, már kihűl

d) a bántalmazások száma csökkent a tavalyi látogatás óta

e) hétközben délután gyakorlatilag semmi szabadidő nem áll rendelkezésre a munka-ebéd-fürdés-egyéb programok (pl. iskola) mellett

T. S. által említett, a családi beszélő hat havonta történő korlátozására vonatkozó szabály nincs, minden fogvatartotti ilyen irányú kérelme egyedileg kerül elbírálásra. A fogvatartottak szabadidős tevékenységével kapcsolatos tapasztalatokat a végrehajtó állomány áttekinti. Megjegyzésre érdemes ugyanakkor, hogy a fogvatartottak számára a hagyományos, immár ötödik nyári Dankó Pista Fesztivál rendezvénysorozat keretében olyan nagyszámú kulturális programot szerveztek, hogy bizonyos programokra nem is volt megfelelő létszámú jelentkező. Emellett az intézet számos szabadidős programmal szolgálja a fogvatartottak hasznos szabadidő eltöltését.

13) S. Z.: a) 7-14 óráig rendes ételt munka közben nem lehet enni, a pótlék egy felnőtt férfi számára nem elegendő

b) a nevelőjére panaszskodik, nem csinál semmit, felkészületlen és az iskola által indítványozott jutalmat sem adja meg

S. Z. jutalmi javaslatai a szakmai szabályoknak megfelelően kerültek elbírálásra. A személyi állomány a feladat ellátásához szükséges ismeretekkel rendelkezik.

14) K. J.:

a) panaszskodik a szállítózárka állapotára: hideg, koszos, nincs tv

b) nagyon kevés a vacsora, a korábbi meleg vacsora hiányzik

c) magasak a kiétkelési árak

d) nincs elválasztott mellékhelyiség a zárkában

K. J. többek között a szállítózárkával kapcsolatban tett panaszt. A zárkákról általában elmondható, hogy a nyílászárók régiek, nem megfelelőek, azonban emberi tartózkodásra alkalmasak. A szállítózárkákban a kevés rendelkezésre álló TV készüléket csak a hosszabb hétvégéken tudja az intézet biztosítani. Az elítéltek számára a tisztítószereket az intézet biztosítja, a szállítást követően ezen felül záró takarítást is végeztet a felügyelet a fogvatartottakkal.

15) Z. Cs. a) Sz. Z-re panaszskodik, állítása szerint visszaél a hatalmával, fenyegetőzik, az ő kezdeményezésére indult ellene fegyelmi eljárás is, amely aztán szankció kiszabása nélkül megszűnt. Elmondása szerint Sz. G. alatt jobb volt a helyzet.

- b) Nem érti, hogy a dolgozó fogva tartottak miért kötelesek díjazás nélkül is munkát végezni

Z. Cs. díjazás nélküli munka végzésével kapcsolatos panaszja megalapozatlan, mivel az elítéltek ilyen irányú kötelezettségét jogszabály írja elő, amely valamennyi – így az egyébként munkát végző – elítéltre kötelezettséget jelent.

- 16) M. Gy.: a) a beszélőn nem lehet megérinteni a látogatót
b) az édesanyja beteg, őt szeretné meglátogatni, de az erre vonatkozó kérelme állítólag eltűnt az orvosi igazolással együtt
c) az orvosi vizsgálat felületes, egy betegre átlag egy perc sem jut
d) a zárka nagyon kicsi (10-en vannak), a nap 70%-át az ágyon ülve kényszerül tölteni. Állítólag van pszichológusi javaslata a kis zárkában történő elhelyezésre, de ennek ellenére nem ott tartózkodik.

M. Gy. levelének parancsnoki ládába dobását követően történt eltűnése ügyében tartott kivizsgálás nem hozott eredményt, az esetlegesen a ládába helyezett levél - melyben a fogvatartott más bv. intézetben történő látogató fogadását kérte édesanyjának egészségi állapotára vonatkozó orvosi igazolások csatolásával - eltűnésének körülményei nem voltak tisztázhatóak. Erről a fogvatartott tájékoztatást kapott. A látogató fogadási kérelmet engedélyezték, 2008. június 7-én a Békés Megyei Bv. Intézetben a fogvatartottat testvére és rokona meglátogatta.

- 17) Sz. Gy.:
- a) a bántalmazás még mindig jellemző, konkrét személyekhez köthető: K. (romákra rasszista megjegyzéseket is rendszeresen tesz), B., C., P. Z. (elég rendszeresen veri a fogvatartottakat)
b) a munkahelyen testi fenyegetést helyeznek kilátásba a norma nemteljesítése esetére
c) az étel rossz minőségű és kihűl, mire feljutnak vele a zárkába
d) munkahelyen nem lehet eleget enni, vécére igen vonakodva engedik ki, az örök feltűnően előttük esznek, a dohányzást megalázó módon oldják meg. Kicsi, levegőtlen helyiségbe terelik be a fogvatartottakat, emellett öngyújtóért is fegyelmi jár
e) boltban lejárt szavatosságú terméket is vásárolt má, a termékek tárolása nyilvánvalóan nem megfelelő szerinte

Sz. Gy. tartható tárgyakkal kapcsolatos panaszja nem alapos, mert a munkahelyeken a fogvatartottak központi szivargyújtó berendezéssel gyújthatják meg a cigarettát, öngyújtót, vagy gyufát a munkahelyre ezért nem vihetnek le. A fogvatartotti munkaterületek közül több esetében tűzveszélyes anyagokkal dolgoznak az elítéltek, így a tűzvédelmi és büntetés-végrehajtási biztonsági szempontok kiemelt figyelmet érdemelnek. A nemdohányzók védelméről szóló előírások alapján dohányozni csak a kijelölt helyen lehet. Az elítélt boltban kapható árukat és azok árait az intézet vezetése rendszeresen ellenőrizteti.

- 18) O. T.: a) nem helyezték átmeneti csoportba, pedig 5 éve nincs fenyegetése, több mint 10 éve benn van és 2 éven belül szabadulna
b) 11 év alatt 28 nevelője volt, így a munkájuk nem lehet érdemi

O. T. 2008. június 02-án végleg átszállításra került a Szombathelyi Bv. Intézetbe. Mivel korábban nevezett a fogvatartott társát a személyi állomány tagjának megtámadására biztatta, Szegeden a Csillag körlet II. emeletén lévő biztonsági speciális rezsim (BSR) körleten is el kellett helyezni.

- 19) R. R. a): 2006. 06. 06-tól van Szegeden, de ő vácrátóti illetőségű, ezért szeretné kérni az áthelyezését, mert beteg szüleivel a kb. 2 év alatt egy alkalommal találkozott.
b) nem érti, hogy az elhelyezésére szolgáló és a szomszédos zárka miért van szeparálva a többitől (160-161)
c) tévéjét és levelét egy alkalommal visszatartották

R. R. panaszával kapcsolatban elmondható, hogy a 160-161 sz. helyiségek a börtön körleten a biztonság szempontjából történő differenciálás céljából vannak ráccsal elválasztva a 6-os folyosó többi helyiségétől. Az elítélt az intézet hatáskörében nem terjesztett elő panaszt a TV és a levél visszatartása miatt, így a közölt adatok alapján a panaszt érdemben nem lehetett vizsgálni.

- 20) P. J. a) telefonnal (drága, kevés), beszélővel (nincs családi) kapcsolatos problémája általános jellegű
b) átmeneti csoportba szeretne kerülni: 2000.11.14. óta van fogva, 1 év 6 hó van vissza a büntetésből
c) átszállítását kérte Kecskemétre Jász-Nagykun-Szolnok Megyei lévén

P. J. átszállítást célzó kérelmet 2007. 11. 07-én adott ki (11. 12-én továbbítva), melyet 2008. március 10-én utasítottak el. Élő kérelme a látogatás idején nem volt. Újabb kérelmet 2008. június 12-én adott ki, melyet az intézet 2008. június 16-án továbbított. Átmeneti csoportba helyezésének lehetőségének törvényi akadálya van, mivel két össze nem foglalt jogerős összbüntetése közül egyik sem éri el az öt évet. Szintén akadályt jelent a 9 hó börtön fokozatban letöltendő szabadságvesztésből történt feltételes szabadság megszüntetése miatt hátralévő 2 hó 10 nap szabadságvesztés, melyet 2008. augusztus 1- és 2009. október 1. között kell végrehajtani.

- 21) T. J.-né a) átszállítását szeretné kérni az országban bárhová, hogy szakácsnak tanulhasson (családi vállalkozás alkalmazná szabadulást követően)
b) egészséges táplálkozást hiányát kifogásolja (kevés vitamin és szénhidrát: nem kifejezetten intézményspecifikus panasz, bár kecskeméti és szolnoki tapasztalatai sokkal pozitívabbak mind minőség, mind mennyiség szempontjából)

T. J. átszállítását tanulmányi céllal még nem kérte. Szakács tanfolyamra történő jelentkezés lehetőségéről intézetünket más bv. még nem tájékoztatta, illet az intézet a közeljövőben nem tervez. Az egészséges táplálkozás hiánya (kevés a vitamin és a szénhidrát) miatti panasszal kapcsolatban az intézet álláspontja az, hogy megfelelő étrendet biztosítanak. Az ételeket olajjal sütik, főzik, rendszeresen az elítéltek kapnak gyümölcsöt, zöldséget. Az intézet költségvetési lehetősége azonban korlátozott.

- 22) A. A.: biztonsági beszélőn a telefon gyakran használhatatlan

A. A. a beszélőben felszerelt telefonkészülékekkel kapcsolatban panaszt nem nyújtott be. A készülékek üzemképesek.

23) M. Cs.: tavalyhoz képest újra csak az asztali beszélő elvételét kifogásolja, illetve harcművészeti könyvének elvételét, továbbá azon fegyelmijét, mely a személyi állományra diszkreditáló kijelentéseket tartalmazott

M. Cs. részére érkezett, harcművészetről szóló, támadó technikákat illusztrációkkal is tartalmazó bemutató könyvet az intézet biztonsági okból nem adta át.

Meghallgatásra került, ám érdemi fogvatartással összefüggő panaszt nem terjesztett elő: R. A., Sz. O., N. A., S., M. I., R. M.

HSR részleg

A rezsimmel kapcsolatban a 2007. év során tett látogatást követően kritikaként megfogalmazottakat továbbra is fenntartjuk. Az egyéni meghallgatásokon ezen túlmenő panasz nem hangzott el. 2007-ben történt meg a részlegen az első tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre elítélt sikeres önakasztása.

II. számú objektum

Az épületben előzetesen letartóztatottakat tartanak fogva.

1) F. R.

Az ételmezés mennyiségét és minőségét kifogásolja. A reggeli egy vékony szelet felvágott. Ebédre (április 7-én) zöldséglevest kaptak, és az előző napi rizseshús maradékát. Sportolásra csak nyáron van lehetőség, nyáron lehet kosarazni, focizni. Pedig van pingpongasztal és csocsó is, de ezeket nem használhatják. A hozzátartozókkal csak rácson illetve plexiüveg térelválasztón keresztül érintkezhetnek.

2) M. Sz.

Az ételmezés mennyiségét és minőségét kifogásolja. Lisztérzékeny, továbbá a mohamedán vallási előírások szerint étkezik. A vallási igényeket tiszteletben tartják. A lisztérzékenyek számára készült kenyeret kap, de az igen rossz minőségű. Csomagban kap tartós élelmiszereket. Sportolásra csak májustól szeptemberig van lehetőség. Ilyenkor heti egy óta focizásra és egy óra súlyozásra van lehetőség. Bántalmazást, fizikai erőszakot nem tapasztalt.

M. Sz. panasz az ételmezésre vonatkozott. A liszt-érzékenyeknek az intézetben készítenek kenyeret, eddig nem jeleztek minőségi kifogást a fogvatartottak.

3) H. T., 36-os zárka

Az előzeteseket fegyházi körülmények között tartják fogva. Gyakori a durva beszéd, sőt a bántalmazás is. Hetente kétszer fürödhetnek, de a sampon-adag nem elég. Hetenként egy almát vagy mandarint kapnak. Csomagot nem kap, nyolc gyereke van három nőtől. A hozzátartozóival csak rácson keresztül beszélhet. 2008. január 2. óta van előzetesben.

H. T. előzetes letartóztatás szabályai szerint került elhelyezésre, részére az intézet az étkeztetést és a tisztasági segínyt megfelelően, rendszeresen biztosította. A kapcsolattartás, így a csomagküldés alakulása a fogvatartott hozzátartozóinak magántermészetű döntése, melyet az intézet nem tud befolyásolni.

4) Zs. B.

Nyolc és fél hónapja van előzetesben.

A sportolási lehetőség hiányát kifogásolja. A pingpongasztal meg a csocsó a csomagosztó helyiségben van, ezért csak nagyon ritkán használják. A zárkában nem lehet sportolni, szeptembertől májusig semmiféle testedzésre nincs lehetőség.

A számlájára küldött pénzt csak 4-5 hét késéssel használhatja. Emiatt nem tud telefonálni, spájzolni.

A csomagosztásnál 3-4 halkonzervet is kibontanak, ezzel azok ehetlenné válnak. Diétás étkezést kért, de a diéta nem különbözik a normál étkezéstől, kevés és rossz minőségű.

Lábgombát kapott, minden kenőccsel próbálkozott, de hiába. Nem is fog elmúlni, amíg a fürdőt nem fertőtlenítik tisztességesen. A fogvatartottak, ő maga is takarítanak a fürdőt.

5 B. K.

Román állampolgár, de húsz éve Magyarországon él. Lopás és kiskorú veszélyeztetése alapos gyanúja miatt került előzetesbe. „idegbeteget csináltak belőlem” állítja. Nemrégiben tíz nap magánelzárással büntették. A Csillagban elítéltekkel zárták össze. Túlsúly miatt többször visszaküldték a csomagját.

Az intézetben az előzetes letartóztatottakat a jogerős elítéltektől elkülönítik, illetve csak a jogszabály által megengedett esetekben - pl. egészségügyi körlet - kerülhetnek egy zárkába, így B. K. és T. J. ezen tárgyú panasa nem megalapozott. B. K. panaszát érintően az is említést érdemel, hogy magánelzárás fenytést töltött, amelyet egyszemélyes zárkában, a Csillag körleten hajtanak végre, ahol a jogerős elítéltek magánelzárás fenytését is végrehajjták. A fogvatartottak és a kapcsolattartók tájékoztatásban részesülnek arról, hogy a túlsúlyos csomagokat az intézet visszaküldi. A magánelzárás fenytése alatt az elítélt jogszabályi rendelkezés alapján nem küldhet és nem kaphat csomagot.

6) T. J.

A saját lánya sérelmére elkövetett erőszakos közöszlélssel gyanúsítják, labilis idegállapotú, zavarosan beszélő fogvatartott.

2008. 03. 07-én ajánlott levelet küldött a Helsinkinek, nem kapott választ.

1986-tól 1991-ig rendőr volt, Budapesten szolgált, „idegi alapon” de – állítása szerint – valójában személyi konfliktus miatt szerelték le.

2006. december 9-étől a Csillagban tartották fogva. Védett zárkában kellett volna elhelyezni, ehelyett összezárták jogerősen elítéltekkel. V. I. törzszászló arra bízta zárvatársait, hogy „hogya kérdezzék meg mit csinált a gyerekével”. Emiatt nem mert panaszt tenni. Egy orvosi vizsgálat alatt az ápoló megpofozta.

A gyógyszerert összetörve adják oda, ellenőrzik, hogy lenyelte-e. Falcolt, az orvosnő azt mondta, ha nem írja alá, hogy leteusz öngyilkossági szándékáról, majd meglátja, mi lesz.

Egyes zárkákat kannibál zárkának hívnak, ha valakivel gond van, ilyen zárkába helyezik el, hogy „jó útra térítsék”. Egy fogvatartott kést szorított a torkához, úgy fenyegette meg.

Fogvatartottak ellen már indult eljárás erőszakos cselekmények miatt, de senki sem mert tanúskodni az elkövetők ellen. Egyedül Sz. I. százados próbált segíteni rajta.

8) M. R.

Kifogásolja, hogy csak rácson keresztül beszélhet a hozzátartozóival. A beadható csomag maximum öt kilós lehet, de az nem elég. A kantinek árai aránytalanul magasak. 1 kg banán 392 forint, 1 kg narancs 495, 1 kg szaloncukor 1700. A 75 grammos Nescafé 700 forint, 30 dkg csipős kolbász 800. Az ételosztó kivételével azokkal, akitől kávét meg egyéb ajándékot kap. A zárkában hatan vannak, egyszintes ágyak, fülkés WC.

9) M. M.

Magyarországon ez a legjobb előzetes ház. Kirendelt védője van, tartja vele a kapcsolatot. A tárgyaláson is meg volt bilincselve, iront nem vihetett magával, mert az fegyvernek minősül. Emiatt nem tudott jegyzetelni. Kérdezi, hogy ez jogszerű-e.

A fogvatartottak büntetőeljárás jogait a személyzet biztosítja, ennek során írószert használhatnak. M. M. panaszában állítottakat utólag nem lehet tisztázni, azonban a fogvatartottnak minden bizonnyal módja lett volna más íróeszközt használni, vagy azt a személyi állománytól, vagy a védőtől akár a helyszínen is kérhetett volna.

10) K. I.

Négy hónapja van előzetesben. Hat hónapos gyereke van, hozzátartozóival csak rácson át beszélhet.

A kantinek árait kifogásolja. 1 liter Aro tej 250 forint, 1 kg banán 400-500. Sajtot, por alakú élelmiszert nem lehet csomagban beküldeni, ha ilyen érkezik, megsemmisítik.

A tusolót nem tartják karban. Hat zuhanyból csak három működik.

13) L. A.

Kéri, helyezték át más zárkába, mert nem jön ki a társaival. A nem dohányzó zárkát is elfogadja. (A záró megbeszélésen a megígérték, hogy megvizsgálják a kérést, és valószínűleg teljesítik. E tárgyban kérnénk tájékoztatást.)

L. A. fogvatartott a Bizottság látogatását követően, 2008. április 11-én másik zárkába került átköltöztetésre.

A büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a fogvatartottak személyes panaszai kapcsán jelezte: a büntetés-végrehajtási intézetek közötti „eltérő fogva tartási körülmények, azonos büntetés-végrehajtási fokozat esetén is, a jogok és járandóságok biztosítása, valamint a biztonsági megelőző intézkedések foganatosítása terén jelentős, bár jogszerű eltéréseket eredményez. Ebből adódóan egyes fogvatartottak már a törvényben meghatározott minimum feltételek biztosítását, vagy a biztonsági intézkedések következetes végrehajtását is – a jobb elhelyezési feltételekkel, vagy eltérő intézkedési gyakorlattal rendelkező intézetekhez viszonyítottnak – jogaik megsértéseként értékeli.

A panaszokból leszűrhető általános észrevételek

Bántalmazás, durva beszéd

A meghallgatott fogvatartott közül többen állították, hogy a szegedi bv. intézetben gyakori a fogvatartottak bántalmazása, mindennapos a durva beszéd. Hárman mondták azt, hogy személy szerint bántalmazták őket, részint a bv. állomány tagjai, illetve zárkatársaik, az örök felbujtása nyomán. Az eseteket persze szinte lehetetlen bizonyítani, de azért elgondolkodtató, hogy a fogvatartottak bántalmazóként az állománynak ugyanazon tagjait nevezték meg. Az intézet részben relatíve új vezetőségének elsőrendű feladata a panaszok gyors, hatékony becsatornázása és kivizsgálásukat követően, megalapozottság esetén a megfelelő, *azonnali* személyi következtetések levonása. Ezek: K. S., P. Z., V. I. és Sz. Z. Valószínűleg a börtönfolklor része, hogy Sz. G. parancsnoksága idején megszűntek a bántalmazások, hiszen Sz. hosszú időn át az előző parancsnok, Cs. J. helyettese volt, első számú vezetőként pedig viszonylag rövid ideig állt az intézet élén. A bántalmazásról szóló beszámolókat továbbra is fenntartással kell kezelni, részint a bizonyíthatatlanáguk miatt, részint pedig azért, mert a panaszkodók közül ketten vélhetően pszichésen zavart emberek.

Az intézet személyi állománya a bánásmód szabályait betartja. Amennyiben ezzel kapcsolatban bűncselekmény vagy fegyelmi cselekmény megalapozott gyanúját észlelik, a szükséges intézkedést megteszik. A fogvatartottak tisztában vannak azzal, hogy az ilyen cselekményeket jellegük miatt rendkívül nehéz bizonyítani, így sok esetben a személyi állomány elleni bosszú eszközeként is alkalmazzák az ilyen panaszokat.

A fogvatartottak (pl. O. E., Gy. T., V. Cs., S. B., T. S., Z. Cs., Sz. Gy.) bántalmazásokkal kapcsolatos panaszai alapján, a panaszok által érintett dolgozók figyelmét az intézet vezetése személyes meghallgatás alkalmával felhívta a bánásmód szabályaira, valamint az esetleges fegyelmi és büntetőeljárás lehetőségére, mint az ilyen cselekmények következményeire. Az intézet vezetése az érintettek szolgálat ellátására a későbbiekben külön is kiemelt figyelmet fordít. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a panaszokban megnevezett munkatársak többsége az intézet akciócsoportjának tagjai, akik szolgálatuk során leggyakrabban kerülnek olyan helyzetbe, amikor a jogszabályban foglalt kényszerítő eszközöket kell alkalmazniuk.

Beszélő, térelválasztás

Számos meghallgatott szóba hozta, hogy a beszélőn nem érinthetik meg hozzátartozóikat. Különösen azok, akiknek kis gyerekük van, panaszkodtak, hogy nem vehetik ölebe, nem csókolhatják meg a gyereket, mert a beszélőn a két térfelet rács vagy plexi lap választja el. Az intézet vezetői a látogatást lezáró megbeszélésen az észrevételre válaszolva kifejtették, hogy a rendelet főszabályként asztali beszélőt ír elő, az intézet pedig eleget tesz ennek az előírásnak, hiszen a hozzátartozók asztal mellett ülve találkoznak. A vonatkozó rendelet a térelválasztást biztonsági intézkedésnek tekinti, amelyet csak indokolt esetben kell alkalmazni. A Budapesti Fegyház és Börtönben például az évtized első éveitől már csak kivételesen választották el ilyen módon a fogvatartottat a hozzátartozóitól. Kívánatos lenne, ha Szegeden a jelenleginél nagyobb számban engedélyeznék a családi beszélőt, figyelemmel a hosszú tartamú szabadságvesztésekre és az ebből fakadó magánéleti kapcsolati háttér fellazulására is, a térelválasztást pedig, különösen jogerősen elítéltek esetében, csak akkor alkalmazzák, ha az elítélt magatartása valóban ezt konkrétan indokolja. Ez semmiképp nem jelenti azt, hogy előzeteseknél a térelválasztást automatikusan alkalmazni kell. A

nyomozhatóság jóváhagyásával, illetve a nyomozás lezárása után – megítélésünk szerint – a térelvlasztás a Dorozsmai úton is mellőzhető lenne.

A parancsnok által a jelentésre adott írásos válasz értelmében „A II. objektum (az előzetes letartóztatottak elhelyezésének fő helyszíne) látogatófogadó helyisége és a fogvatartottak látogató fogadás rendszere a Bizottság látogatása óta átalakításra került olyan módon, hogy az asztali beszélőn a drótháló levételre került. Az általános jellegű asztali beszélő immár drótháló nélkül valósul meg a II. objektumban is.”, tehát az előzetes letartóztatottak fő szabály szerint nem biztonsági beszélőn fogadhatnak látogatót.

Élelmezés, tízórai a munkahelyen

Igen sokan panaszkodtak az élelmezésre. A reggeli híg kávé vagy felvizezett kakaó, vékony szelet felvágott. Az ebédre osztott leves többek szerint ehetetlen, a főétel mennyisége kevés. Általános panasz, hogy a munkahelyre nem lehet ételt levinni, a tízórára kapott keksz vagy nápolyi pedig nem elég ahhoz, hogy éhségérzet nélkül végigdolgozzák a műszakot. A műszak kettőkor ér véget, az ellenőrzés kb. fél órát vesz igénybe, leghamarabb háromnegyed háromkor érnek vissza a zárkába, addigra az ebéd, a napi egyetlen meleg étkezés, kihűl. A legtöbb fogvatartott azt kérte, hadd vigyenek le élelmiszert a munkahelyre az intézet által a rendszeresített „szütyő”-ben. Az intézet vezetése ezt megengedhetetlennek tartja, véleményük szerint a tízórára osztott élelmiszer – a látogatás napján túrós bukta volt – elegendő a műszak végéig. Ez (a mennyiség emelése mellett adott esetben elfogadva) mit sem változtat azonban a jogos észrevételen, hogy az elítéltek hidegen kénytelenek elfogyasztani az ebédjüket.

„Az étel munkahelyre történő levételére vonatkozó panaszokkal kapcsolatban kiemelés érdemel, hogy a fogvatartottak számos alkalommal juttattak fel a munkahelyekről a fogvatartás biztonságára veszélyt jelentő eszközöket, illetve tiltott üzletelést folytattak, így szükséges volt annak szabályozására, hogy csak az intézet által biztosított élelmet, valamint a legszükségesebb méltányolható egyéb dolgokat (pl. szükséges mennyiségű engedélyezett gyógyszer) vihessék magukkal. A fogvatartottak számára a pótlék országosan meghatározott norma alapján kerül biztosításra. A dolgozó fogvatartottak panaszolták, hogy hidegen kapják meg az ebédet. Intézkedtünk a későbbi kitalálásra, de a munkáról kivonulás időszükséglete miatt az étel elkészítési hőfokából veszíthet. A konkrét étel minőségi és mennyiségi panaszokat utólag nem lehet értékelni (híg kávé, vizezett kakaó, ehetetlen leves stb.). Az adott étkezésnél jegyzőkönyvezett minőségi kifogás nem volt.”

A kázinó árai

Valamennyi bv. intézetben állandó panasz, hogy a börtönben működő élelmiszerboltban jóval magasabbak az árak, mint a település élelmiszer-boltjaiban. A vásárlók itt nem mehetnek más, olcsóbb boltba, a bolt üzemeltetője tehát könnyen visszaélhet monopolhelyzetével. A Magyar Helsinki Bizottság az évek során számos javaslatot tett ebben az ügyben, de a panaszok nem szűntek meg. A szegedi intézet vezetői szerint az árakat nem a nagy áruházláncok áraihoz kell hasonlítani, hanem a kis üzletek áraihoz, akkor a különbség már nem olyan nagy. Indokolt volna, hogy a bv. intézetekben működő üzletek koncessziójára minden esetben nyilvános pályázatot írjanak ki, a közbeszerzési eljárás általános szabályai szerint. E pályázatokra a nagy áruházláncok figyelmét is fel kellene hívni.

A fogvatartottak általános panaszainak leírása alapján általános kifogás volt a kiétekzési bolt magas ára, azonban a megfogalmazott igényekkel szemben megjegyzést érdemel, hogy az

„elítelt bolt” kiskereskedelmi egység, így a nagykereskedelmi árak nem érvényesíthetők. Az intézet a kiétkezési bolt árait, azok szerződésszerűségét, a bolt árukészletét és árfekvését rendszeresen ellenőrzi. A legutóbbi vizsgálat alapján a bolt tulajdonosát felszólítottuk az alacsonyabb árakon történő forgalmazásra, amely egyébként a szerződésben foglalt kötelezettsége is. Amennyiben nem történik e tekintetben javulás, az intézet a boltossal fennálló szerződéses kapcsolatát felülvizsgálja.

A letéti számlák kezelése

Többen kifogásolták, hogy a fogvatartottnak küldött pénz négy-hat hét alatt kerül a letéti számlára. Az intézet vezetői elmondták, hogy a sárga színű csekken feladott pénz az Államkincstáron keresztül érkezik a bv. intézetbe, ennek az átfutási ideje három hét. A pénzt fel lehet adni készpénzes utalványon is, akkor három napon belül megérkezik, de az átutalásnak díja van. A helyzeten tehát a bv. nem tud változtatni, legfeljebb az várható el, hogy a fogvatartottakat tájékoztassák a helyzetről, illetve a készpénzes átutalás feltételeiről.

„E panasszal kapcsolatban általában elmondható, hogy a hozzátartozóktól érkező pénz a fogvatartottak speciális helyzetéből adódóan hosszabb idő alatt érkezik meg a címzetthez, mint a civil életben. Az átfutási idő általában kb. 2 hét. Ha a kiétkezés kiírásra került, akkor csak a pótkiétkezésnél használhatja a beküldött pénzt, ami újabb 2 hét. A pénzáttutalásnak a feladási díjtól függően kétfajta átfutási ideje van, a gyorsabb készpénzáttutalás megoldás magasabb díjkötelezettséggel jár, mint az, amelyeik az Államkincstáron keresztül történik. A pénz feladásának módja a hozzátartozók döntésén múlik, a kérdés az intézet feladatkörén kívül esik. Amennyiben az átutalás az intézetnél megjelenik, az átutalt pénz a meghatározott időben a fogvatartott számlájára kerül. A fogvatartottakat ezzel kapcsolatban a személyi állomány tájékoztatja.”

Sportolás a Dorozsmai úton

A Dorozsmai úton fogva tartottak azt kifogásolták, hogy ősztől tavaszig semmiféle testedzési lehetőségük nincs. A zárkában tilos gyakorlatokat végezni, a fedett helyiséget, ahol van pingpong-asztal és csocsó is, csomagelosztóként használják. A zárómegbeszélésen az intézet vezetői elmondták, hogy az egyik sétaudvaron vannak súlyzók, igaz, a téli hónapokban balesetvédelmi okokból nem engedélyezik a használatukat. A női fogvatartottaknak a rendelkezésére áll egy szobakerékpár, ezt tízen használják. A közelmúltban csocsóveresnyt is rendeztek. Megvizsgálják egy konditerem kialakításának a feltételeit.

Túlsúlyfolság

Egyes esetekben a fogvatartottak által megerősítést nyert az intézet saját tájékoztatása, mely szerint előfordul, hogy az egy főre jutó nettó mozgástér hozzávetőleg 1 négyzetméter. Az országos átlagnál is komolyabb gondot jelentő túlsúlyfolsági problémát elsősorban az országos parancsnokságnak kell, akár átszállításokkal, vagy más megfelelő módon, azonban minél hamarabb megoldania, különös figyelemmel arra, hogy az intézetnek egyéb, a fogvatartotti populáció bevezetően írt sajátosságaira is figyelemmel kell lennie.

Higiénés viszonyok

Továbbra is az egyik legakutabb probléma az elkülönített, önálló szellőzésű zárkavécék hiánya – melynek oka nyilván a forrásoldalon keresendő. A megfelelő kialakítású mellékhelyiségek megléte ugyanakkor oly minimális szinten tartozik hozzá az emberi méltósághoz, hogy semmilyen, mégoly releváns magyarázat nem akceptálható e körben.

További panaszok

a) Az ügyvéddel folytatott telefonbeszélgetését kihangosították (O. E.).

b) A zárkába való visszatérés előtt a motozás durván folyik, néhány fogvatartottat indokolatlanul, konkrét gyanú nélkül meztelenre vetkőztetnek (S. B.).

„A meztelenre vetkőzéssel végrehajtott személyi motozás a jogszabályok szigorú betartásával, parvánok alkalmazásával történik, elsődleges célja a biztonságra veszélyes tárgyak körletre kerülésének megakadályozása, arra nemcsak konkrét gyanú alapján, hanem szűrőpróbaszerűen is sor kerülhet.”

c) Előzetesen letartóztatottként elítéltekkel zárták össze (B. K., T. J.).

Az intézetben az előzetes letartóztatottakat a jogerős elítéltektől elkülönítik, illetve csak a jogszabály által megengedett esetekben - pl. egészségügyi körlet - kerülhetnek egy zárkába, így B. K. és T. J. ezen tárgyú panaszja nem megalapozott. B. K. panaszát érintően az is említést érdemel, hogy magánelzárás fenyítést töltött, amelyet egyszemélyes zárkában, a Csillag körleten hajtanak végre, ahol a jogerős elítéltek magánelzárás fenyítését is végrehajtják. A fogvatartottak és a kapcsolattartók tájékoztatásban részesülnek arról, hogy a túlsúlyos csomagokat az intézet visszaküldi. A magánelzárás fenyítése alatt az elítélt jogszabályi rendelkezés alapján nem küldhet és nem kaphat csomagot.

d) Fogvatartottakon gyakorlatoztatják a kutyákat (Gy. T.).

Az intézetben szolgálati kutyákat kábítószer-keresés és őrző-védő célból tartanak, ezeket a feladatokat más-más szolgálati kutyák látják el. Az őrző-védő kutyák az elítéltektől megfelelő távolságban látják el feladatukat, a kábítószer kereső kutya a körleten és a zárkában - feladatának jellegéből adódóan - egyaránt jelen van. A kutyák képzése megfelelő képzési terv alapján történik, melyet szakemberek állítottak össze. A kutyák képzéséhez fogvatartottakat nem vesznek igénybe.

e) A fürdő piszkos, gombásodást okoz, pedig a fogvatartottak vállalnák a takarítását (Zs. B.).

A fürdőhelyiséget a fogvatartottak jogszabályban szereplő kötelezettségük alapján takarítják, az intézet az ehhez szükséges tisztítószert biztosítja